

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA MATEMATIKO IN FIZIKO

Finančna matematika – 1. stopnja

Katja Horvat

Nadgradnja obstoječih mednarodnih kapitalskih standardov

- Basel III

Delo diplomskega seminarja

Mentor: doc. dr. Emil Žagar

Ljubljana, 2012

KAZALO

1	BANKA ZA MEDNARODNE PORAVNAVE	6
1.1	Baselski odbor za nadzor bank.....	7
2	BASEL I.....	8
2.1	Sestavni deli kapitala.....	9
2.2	Ponderji tveganja.....	10
2.3	Kreditnokonverzijski faktorji za zunajbilančne postavke	11
2.4	Minimalno kapitalsko razmerje.....	11
2.5	Dopolnitve prvotnega sporazuma.....	11
3	PREHOD IZ BASLA I NA BASEL II.....	12
4	BASEL II	12
4.1	1. steber: Minimalne kapitalne zahteve	13
4.2	2. steber: Regulativni nadzor.....	15
4.3	3. steber: Tržna disciplina	15
5	PREHOD IZ BASLA II NA BASEL III	16
6	BASEL III	17
6.1	Opredelitev kapitala	17
6.1.1	Večja kvantiteta zahtevanega kapitala.....	17
6.1.2	Boljša kakovost kapitala.....	20
6.2	Sistemske pomembne finančne institucije	22
6.3	Kreditno tveganje nasprotne stranke	23
6.4	Obvladovanje finančnega vzvoda	23
6.4.1	Količnik/kazalnik finančnega vzvoda	24
6.5	Upravljanje likvidnostnega tveganja.....	25
6.5.1	Količnik likvidnostnega kritja (LCR).....	25
6.5.2	Količnik neto stabilnih virov financiranja (NSFR)	27
6.6	Drugi steber: nadzor.....	28
6.6.1	Načela upravljanja tveganj	29
6.6.2	Stres testi	29
6.6.3	Uporaba zunanjih bonitetnih ocen.....	30
6.7	Tretji steber: nadgradnja razkritij.....	30
6.8	Prehodno obdobje.....	31
7	KAPITALSKI STANDARDI V EU IN V SLOVENIJI	35
	LITERATURA IN VIRI	37

SEZNAM TABEL

Tabela 1: Pregled članic BIS.....	6
Tabela 2: Opredelitev kapitala v okviru Basla 1	9
Tabela 3: Ponderji tveganja po bilančnih postavkah sredstev.....	10
Tabela 4: Prikaz omejitve izplačila dobička in nagrad zaposlenim v odvisnosti od dosežene ravni CET1	18
Tabela 5 : Sestavine NSFR.....	27
Tabela 6: Prikaz postopne uvedbe novih zahtev	34

SEZNAM SLIK

Slika 1: Minimalne kapitalske zahteve in kapitalski blažilniki v Baslu III.....	20
Slika 2: Količnik likvidnostnega kritja.....	26
Slika 3: Količnik neto stabilnih virov financiranja.....	28

Nadgradnja obstoječih mednarodnih kapitalskih standardov - Basel III

POVZETEK

Prvi del diplomskega seminarja se osredotoča na opredelitev Basla I in Basla II, kjer so predstavljene glavne značilnosti omenjenih standardov. Osnovni namen kapitalskega sporazuma Basel I je bil okrepiti kapitalsko osnovo bank in jim s tem omogočiti stabilno in varno poslovanje pri prevzemanju bančnih tveganj. V naslednjih letih je prišlo do novih produktov in storitev, kar je posledično pomenilo, da so se spremenila tudi bančna tveganja, zato so po izvedenih študijah oblikovali nov sporazum Basel II, kateri je v veljavi še danes. Le ta naj bi odpravil pomanjkljivosti prvotnega sporazuma preko kvantitativnega načina merjenja minimalno zahtevanega koeficienta kapitalске ustreznosti, uvedbe regulativnega nadzora in večjega poudarka na tržni disciplini. Vendar pa se je v obdobju finančne krize izkazalo, da vpeljani standardi niso uspeli zajeti vseh pomanjkljivosti in omejiti tveganj, ki so jim bile izpostavljene banke. V nadaljevanju diplomskega seminarja je opisan trenutno aktualen sporazum Basel III, ki vsebuje različne reformne ukrepe glede kapitalске ustreznosti bank. Ukrepi naj bi okrepili pravila, nadzor in upravljanje tveganj v bančnem sektorju in preprečili kolaps bank, v primeru nastanka nove finančne krize. Novi predlagani sporazum vključuje izboljšanje sposobnosti bančnega sektorja, da absorbira šoke, ki izhajajo iz finančnih in gospodarskih stresov, izboljšanje vodenja bank ter okrepitev preglednosti bančnega poslovanja. Glavne spremembe, ki jih zasledimo v Baslu III, se nanašajo na povišanje kapitalskih zahtev, izboljšavo kakovosti bančnega kapitala in zmanjšanje nesorazmerij med sredstvi in obveznostmi banke. Med pomembnejše novosti spada posebna obravnava sistemsko pomembnih finančnih institucij in uvedba količnika finančnega vzvoda, ki bo predstavljal dodatno varovalo pred prevzemanjem prevelikih tveganj.

Upgrading of existing international capital standards - Basel III

ABSTRACT

The first part of diploma seminar thesis is focused on definition of Basel I and Basel II, where are represented the main characteristic of those standards. The basic purpose of capital agreement Basel I was to build up of the bank's capital base so that they can enable stability and safe business, and cover the losses of taking-over banks risk. In the following years there were found a lot of new products and services, which changed the bank risks and after a lot of conducted research and studies they designed a new Basel II that is still in use today. New version of agreement should eliminate all the deficiencies of agreement Basel I through a quantitative method of measuring the minimum required capital adequacy ratio, with the introduction of regulatory controls and with increasing emphasis on market discipline. But the financial crisis has shown, that with the agreement they could

not limit the risk, that bank have been exposed. The next chapter of diploma seminar thesis describes currently topical agreement Basel III, which contain different reform measures of the capital adequacy of banks. These reform measures should strengthen the regulation, supervision and risk management of the banking sector and should prevent the collapse of banks, if the new financial crisis strikes again. Agreement Basel III aims to: improve the banking sector's ability to absorb shocks arising from financial and economic stress, whatever the source, improve risk management and governance and strengthen banks' transparency and disclosures. The main changes that we found in Basel III refer to increasing capital requirements, improving the quality of bank capital and reducing disparities between the assets and liabilities of the bank. Among the important innovations is the special treatment of systemically important financial institutions and introduction of the leverage ratio, which will represent an additional safeguard against excessive risk taking.

Jel Classification: D24, E58, F53, G21

Ključne besede: Basel I, Basel II, bančni sektor, kapital, kapitalska ustreznost, finančna kriza, likvidnost, finančni vzvod, Basel III, CRD IV

Key words: Basel I, Basel II, banking sector, capital, capital adequacy, financial crisis, liquidity, leverage, Basel III, CRD IV

1 BANKA ZA MEDNARODNE PORAVNAVE

Banka za mednarodne poravnave (ang. Bank for International Settlements, v nadaljevanju BIS) je najstarejša mednarodna finančna organizacija, ki je bila ustanovljena 17. maja 1930 v Baslu v Švici. Sedež ima v Baslu ter predstavništvo v Hong Kongu in v Mehiki. Trenutno šteje šestdeset članic centralnih bank ali denarnih oblasti držav, ki so prikazane v Tabeli 1.

Tabela 1: Pregled članic BIS

	Alžirija		Indonezija		Norveška
	Argentina		Irska		Nova Zelandija
	Avstralija		Islandija		Peru
	Avstrija		Italija		Poljska
	Belgija		Izrael		Portugalska
	Bolgarija		Japonska		Romunija
	Bosna in Hercegovina		Južna Afrika		Rusija
	Brazilija		Južna Koreja		Savdska Arabija
	Češka		Kanada		Singapur
	Čile		Kitajska		Slovaška
	Danska		Kolumbija		Slovenija
	Estonija		Latvija		Srbija
	Evropska centralna banka		Litva		Španija
	Filipini		Luksemburg		Švedska
	Finska		Madžarska		Švica
	Francija		Makedonija		Tajska
	Grčija		Malezija		Turčija
	Hong Kong		Mehika		Velika Britanija
	Hrvaška		Nemčija		ZDA
	Indija		Nizozemska		Združeni arabski emirati

Ob ustanovitvi banke je bil njen osnovni namen nadzorovati plačila, ki so bila zahtevana od Nemčije po koncu prve svetovne vojne z versajsko pogodbo in istočasno spodbuditi mednarodno sodelovanje različnih centralnih bank. Skozi leta so se njene funkcije spremenile. Danes BIS definiramo kot organizacijo, ki spodbuja mednarodno denarno in finančno sodelovanje in predstavlja banko za centralne banke. Odgovorna ni nobeni nacionalni vladi. Svoje delo opravlja preko pododborov, odborov ter letnih skupščin njenih članic.

BIS pri izvajanju svojih nalog in pristojnosti deluje kot ([1]):

- *Forum za spodbujanje razprav in lažje sprejemanje odločitev med centralnimi bankami in v mednarodni finančni skupnosti.*

Vsaka dva meseca se guvernerji in drugi višji uradniki centralnih bank članic BIS srečajo na razpravi o aktualnih gospodarskih in finančnih dogajanjih. S temi srečanji BIS promovira sodelovanje znotraj skupnosti centralnih bank.

- *Glavna nasprotna stranka za centralne banke pri njihovih finančnih transakcijah ter agent ali skrbnik pri mednarodnih finančnih operacijah.*

BIS opravlja tradicionalne bančne funkcije, kot so upravljanje z rezervami in transakcijami zlata, skrb za račune strank centralnih bank in mednarodnih organizacij.

- *Podpornik mednarodnega monetarnega sistema.*

BIS je zagotavljala organizirano potrebno financiranje, da bi po potrebi podprla mednarodni monetarni sistem. Med finančnimi krizami 1931–1933 je organizirala podporne kredite za avstrijske in nemške centralne banke. V šestdesetih letih prejšnjega stoletja je uvedla poseben podporni kredit za italijansko liro (1964) in francoski frank (1968) ter t. i. skupne dogovore (Group Arrangements) (1968 in 69) za podporo šterlinga. V zadnjih letih je BIS nudila finančna sredstva za stabilizacijske programe v okviru IMF¹ (npr. v Mehiki 1982 in Braziliji 1998) [2, str. 33].

- *Središče za ekonomske in denarne raziskave.*

BIS izvaja razne raziskave, zbira in objavlja statistične podatke o mednarodnih financah ter s pomočjo komitejev strokovnjakov oblikuje osnutke regulacij na številnih področjih, ki zadevajo bančništvo. Pod okriljem Banke za mednarodne poravnave so nastali in še nastajajo ključni mednarodni bančni standardi za vzpostavitev stabilnega mednarodnega bančnega sistema. Pri zasnovi le-teh ima pomembno vlogo Baselski odbor za bančni nadzor.

1.1 Baselski odbor za nadzor bank

Baselski odbor je organ, ki ima največje zasluge za dolgo zgodovino vzpostavljanja ustrezne kapitalske ustreznosti bank in bančnih institucij. Ni veliko primerov v katerih bi lahko zaznali tako visoko stopnjo vplivnosti in ugleda, kot ga najdemo pri delovanju Baselskega odbora za nadzor bank in dokumentih, ki jih pripravlja. Ta odbor so s prvotnim imenom Odbor za reguliranje bank in nadzorne prakse leta 1974 ustanovili guvernerji centralnih bank držav članic skupine desetih najrazvitejših držav, imenovanih G-10.

¹ IMF – ang. International Monetary Fund oz. Mednarodni denarni sklad.

Države so se tako odzvale na vrsto kriznih pojavov v mednarodnem bančništvu, ki so ogrozili narodnogospodarsko likvidnost v posameznih državah in mednarodno finančno sodelovanje. Najbolj znani dogodki so bili bančna kriza v Angliji (1973-75), zlom nemške banke Bankhaus I.D. Herstatt (1974), zlom v Angliji delujočih Bank of Credit and Commerce International (1991) in Barings Bank (1995). Ti dogodki so izzvali ukrepanje držav in njihovih centralnih bank za določanje skupnih prvin nadzora nad domačimi in mednarodno poslujočimi bankami [3, str. 1].

Danes komite sestavljajo predstavniki nadzornih institucij iz 28-ih držav, ti se srečujejo redno, štirikrat letno. Glavno delo odbora predstavljajo Baselski kapitalni standardi, ki postavljajo mednarodna pravila za delovanje bančnih subjektov. Minimalna priporočila, ki jih objavlja odbor, so namenjena predvsem državam članicam Banke za mednarodne poravnave in niso zavezujoča, tako da se države same odločajo, ali jih bodo sprejele v svojo zakonodajo. Vendar so standardi mednarodno tako uveljavljeni, da jih uporabljajo povsod po svetu. Z željo, da bi priporočila iz kapitalnih sporazumov v svoje poslovanje vpeljalo čim več bank, se komite pri razvoju kapitalnih sporazumov posvetuje z nadzorniki z vsega sveta. Glavna načela so tako uporabna za vse banke, ne glede na raven njihove kompleksnosti. Ker so oblikovani kot minimalni standardi, imajo države, ki jih sicer sprejmejo, še vedno pravico postaviti višje zahteve [4, str. 2].

2 BASEL I

Prvi sporazum o kapitalni ustreznosti pod naslovom »Mednarodno usklajevanje merjenja kapitala in kapitalnih standardov« (ang. International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards), bolj poznan kot Basel I, je bil s strani Baselskega odbora sprejet leta 1988. Hitra rast obsega poslovanja bank, počasna rast kapitala, dolžniška kriza in razvoj zunajbilančnih aktivnosti so okoliščine, ki so takrat botrovale ugotovitvi, da je ustrezna višina kapitala nujno potrebna za stabilnejši bančni sistem. Ravno kapital banke je tisti sestavni del bančne bilance, ki štiti banko pred nepričakovanimi izgubami in jih tudi krije, po drugi strani pa višina kapitala vpliva na dobičkonosnost banke, zato njeni lastniki ne želijo, da bi bila pretirano visoka [5, str. 8].

Osnovni namen prvotnega kapitalnega sporazuma je bil okrepiti kapitalno osnovo bank, da bi le te lahko dolgoročno in varno poslovale ter krile izgube, katerim so izpostavljene zaradi prevzemanja bančnih tveganj. Poleg tega naj bi slednji povečal stabilnost mednarodnega finančnega sistema ter izenačil pogoje poslovanja za vse udeležence na trgu. Basel I je določil sestavine kapitala, ponderje oz. uteži za tehtanje sredstev, konverzijske faktorje za preračun izvenbilančnih postavk v primerljive kreditne postavke ter minimalno kapitalno razmerje, ki ga morajo dosegati banke z mednarodnim poslovanjem [3].

2.1 Sestavni deli kapitala

V okviru sporazuma Basel I sta se za potrebe nadzora bank vzpostavljala dva reda kapitala, in sicer temeljni kapital ali kapital 1. reda (ang. tier 1 capital) in dodatni kapital ali kapital 2. reda (ang. tier 2 capital). Odbor je sprejel sklep, da mora vsaj 50% bančne kapitalске osnove tvoriti temeljni kapital, sestavljen iz lastniškega kapitala in izkazane rezerve iz nerazdeljenega dobička po obdavčenju. Ostale sestavine kapitala (dodatni kapital) so se uvrščale v kapital 2. reda, njegov znesek pa ni smel presegati zneska temeljnega kapitala. Sestavine dodatnega kapitala in pogoji, ki so veljali za uvrščanje sestavin v kapitalsko osnovo, so navedeni v Tabeli 2. Navedeni so tudi odbitki od kapitalске osnove. Šele kapital, izračunan v skladu z vsemi regulatornimi pravili in omejitvami, je primeren za pokrivanje regulatornih kapitalskih zahtev ter za izračun kapitalске ustreznosti. Poudarjanje lastniškega kapitala in rezerv kaže na pomen, ki ga je Odbor pripisoval postopnemu izboljševanju kakovosti in višanju ravni vseh virov kapitala [3].

Tabela 2: Opredelitev kapitala v okviru Basla 1

SESTAVINE KAPITALA	
Red 1	<ul style="list-style-type: none">vplačani osnovni delniški kapital/navadne delnicerazkrite rezerve
Red 2	<ul style="list-style-type: none">nerazkrite rezerverevalorizacijske rezervesplošne rezervacije/splošne rezervacije za možne posojilne izgubehibridni (dolžniški/lastniški) kapitalски instrumenti²podrejeni dolg³
Vsota sestavin 1. in 2. reda se šteje v kapitalsko osnovo ob upoštevanju naslednjih omejitev	
MEJE IN OMEJITVE	
<ul style="list-style-type: none">seštevek 2. reda (dodatnih sestavin) lahko znaša največ 100% sestavin 1. redapodrejeni dolg lahko znaša največ 50% sestavin 1. redarezerve za izgube iz naslova posojil lahko znašajo največ 1,25 odstotne točkerevalorizacijske rezerve sredstev v obliki skritih dobičkov nerealiziranih vrednostnih papirjev se zmanjšajo s 55% diskontom	
ODBITKI OD KAPITALSKE OSNOVE	
Od 1. reda:	<ul style="list-style-type: none">dobro ime
Od celotnega kapitala:	<ul style="list-style-type: none">naložbe v nekonsolidirane odvisne bančne in finančne družbenaložbe v kapital drugih bank in finančnih družb

Vir: [3, str. 20].

² Hibridni kapitalски instrumenti so instrumenti, ki imajo značilnost dolžniškega in lastniškega kapitala in kateri izpolnjujejo naslednje zahteve: niso zavarovani, so podrejeni in v celoti vplačani, so na voljo za kritje izgub ne da bi banka morala prenehati s poslovanjem in morajo vsebovati možnost odloga obveznosti.

³ Podrejeni dolg: sem spadajo navadni nezavarovani podrejeni dolžniški instrumenti, ki imajo najmanj petletno izvirno dospelost ter prednostne delnice s časovno omejeno pravico nakupa.

2.2 Ponderji tveganja

Kapitalska ustreznost pomeni dolžnost kapitalske družbe zagotoviti razpolaganje z ustreznim kapitalom glede na obseg in vrste poslov, ki jih opravlja pri svoji dejavnosti ter tveganja, ki jim je izpostavljena pri opravljanju teh poslov [6]. Pri ocenjevanju kapitalske ustreznosti bank je Basel I v ospredje postavljala ponderirani kazalnik tveganja, v katerem se je kapital primerjal z različnimi kategorijami izpostavljenosti sredstev ali zunajbilančne izpostavljenosti, tehtanimi po splošnih skupinah sorazmerne tveganosti. Ogrodje ponderjev je bilo kar najbolj preprosto in je vsebovalo le pet ponderjev oz. uteži, ki izražajo tveganost naložb: 0, 10, 20, 50 in 100%-nega. Opredeljeni so v Tabeli 3.

Tabela 3: Ponderji tveganja po bilančnih postavkah sredstev

0%	<ul style="list-style-type: none"> · denar · terjatve do osrednjih vlad in centralnih bank, izražene v domači valuti in vračljive v isti · druge terjatve do osrednjih vlad in centralnih bank držav OECD⁴ · terjatve, zavarovane z vrednostnicami osrednjih vlad držav OECD ali z njihovim jamstvom
0, 10, 20 ali 50% (po izbiri države)	<ul style="list-style-type: none"> · terjatve do domačih oseb iz javnega sektorja, z izjemo osrednje vlade in posojila z jamstvom ali zavarovana z vrednostnicami takih oseb
20%	<ul style="list-style-type: none"> · terjatve do multilateralnih razvojnih bank in terjatve z jamstvom oziroma zastavo vrednostnicami takih bank · terjatve do bank iz držav OECD ter posojila z jamstvom bank iz držav OECD · terjatve do bank s sedežem izven držav OECD s preostalo dospelostjo do enega leta ter za posojila s preostalo dospelostjo do enega leta z jamstvom bank iz držav izven OECD · terjatve do tujih oseb javnega sektorja iz držav OECD, z izjemo osrednjih vlad ter posojila z jamstvi takih oseb · denarna sredstva v procesu zbiranja
50%	<ul style="list-style-type: none"> · posojila, zavarovana s hipoteko na stanovanjsko nepremičnino, v kateri stanuje ali bo stanoval posojilojemalec ali je oddana v najem
100%	<ul style="list-style-type: none"> · terjatve do zasebnega sektorja · terjatve do bank izven držav OECD s preostalo dospelostjo nad enim letom · terjatve do osrednjih vlad držav izven OECD · terjatve do gospodarskih družb v lasti javnega sektorja · nepremičnine, proizvodni obrati in oprema ter druga stalna sredstva · nepremičninske in druge naložbe · kapitalski instrumenti, ki jih izdajajo druge banke (razen če se ne odštevajo od kapitala) · druga sredstva

Vir: [3, str. 23-24].

⁴ Organisation for Economic Cooperation and Development- Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj

2.3 Kreditnokonverzijski faktorji za zunajbilančne postavke⁵

Kreditno tveganje zunajbilančnih izpostavljenosti se je v izračunu kapitalske ustreznosti upoštevalo tako, da so se posamezne vrste zunajbilančnih instrumentov ali poslov pomnožile s ustreznimi 100, 50, 20 ali 0% kreditnokonverzijskimi faktorji, potem pa so se le ti pomnožili še s ponderji, ki so veljali za bilančne postavke poslov po razredih strank.

2.4 Minimalno kapitalsko razmerje

V sklopu prvotnega Baselskega sporazuma je Odbor izračun kapitalske ustreznosti zgradil na temelju »tehtanja s tveganji« bilančnih in zunajbilančnih sredstev in obveznosti bank in predpisal najmanjšo vrednost kapitalskega razmerja, ki ga morajo zagotoviti banke. Razmerje, oz. količnik kapitalske ustreznosti (KKU), se zapiše na naslednji način:

$$KKU = \frac{\textit{kapital}}{\textit{tveganju prilagojena aktiva}}$$

Sporazum je vseboval dve vrsti minimalnih kapitalskih zahtev in sicer, za temeljni kapital, kateri bi naj predstavljal vsaj 4% tveganju prilagojene aktive, in za celotni kapital, kateri naj bi zajemal vsaj 8% tveganju prilagojene aktive. Tveganju prilagojeno aktivo opredelimo kot seštevek knjigovodskih stanj vseh aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk, ki so sprva zmanjšane za oblikovane posebne rezervacije za te postavke, nadalje pa tehtane s posebnimi stopnjami za kreditno tveganje, tj. s ponderji tveganja in kreditnokonverzijski faktorji za zunajbilančne postavke.

2.5 Dopolnitve prvotnega sporazuma

Temeljna značilnost Basla I je bila, da je bil namenjen predvsem pokrivanju kreditnih tveganj⁶. Zaradi povečanega trgovanja z izvedenimi finančnimi instrumenti ter neprestano volatilitvijo trga mednarodne menjave, se je kmalu pokazala potreba po dopolnitvi in razširitvi sporazuma z vključitvijo tržnih tveganj⁷. Leta 1996 je Odbor v izračun količnika kapitalske ustreznosti vpeljal tržna tveganja in z njim povezan notranji model za ocenjevanje tveganja (angl. Value-at-risk) in dopustil možnost, da posamezne banke prvič uporabijo lastne metode merjenja tržnih tveganj. Dogovor je predvideval tudi dodatno kapitalsko zahtevo za zavarovanje tržnih tveganj- prvotni sestavi kapitala, torej kapitalu 1. reda in kapitalu 2. reda, banka lahko priključi še kapital 3. reda, ki ga sestavljajo kratkoročni podrejeni dolgovi in katerega edini namen je zagotoviti del kapitalske zahteve za tržna tveganja [3].

⁵ Zunajbilančne postavke glede na vrsto: bančne garancije, obrestne zamenjave, terminske finančne pogodbe, možnost najetja bančnega posojila.

⁶ Tveganje strankine neizpolnitve pogodbe.

⁷ Tveganje nastanka izgube, ki nastane zaradi neugodne spremembe tržnih spremenljivk (cena, obrestna mera, devizni tečaj).

3 PREHOD IZ BASLA I NA BASEL II

Prvotni kapitalski sporazum ter njegove kasnejše dopolnitve so dosegli svoj temeljni namen, saj so pripomogli k vzpostavitvi varnega in stabilnega mednarodnega bančnega sistema ter pospešitvi doseganja konkurenčne enakosti med bankami. Vendar so se v letih, odkar je bil sprejet Basel I, na finančnih trgih pojavili številni novi produkti in storitve, s tem pa tudi nova oz. spremenjena bančna tveganja. Če je bil kapitalski sporazum iz leta 1988 še primeren za banke, katerih glavino poslov je predstavljalo enostavno odobravanje kreditov, pa zagotovo ni ustrezal več bolj sofisticiranim bankam s kompleksnejšim poslovanjem. Te banke so iznašle kopico načinov za kapitalsko arbitražo oz. za izigravanje predpisov z namenom zmanjšanja kapitalskih zahtev, po drugi strani pa so razvile številne tehnike, s katerimi učinkovito obvladujejo svoja tveganja [7, str. 17].

Dodatne pomanjkljivosti Basla I [8]:

- Nepopolna obravnava tveganj, vključno z operativnimi tveganji, ki niso podvržena nikakršnim kapitalskim zahtevam.
- Pomanjkanje zahtev za nadzornike glede evaluacije dejanskega profila tveganosti kreditnih institucij z vidika ustrezne višine potrebnega kapitala.
- Pomanjkanje zahtev za sodelovanje med nadzorniki, ki je v okolju rastočega trenda čezmejnega poslovanja vedno bolj potrebno zaradi zmanjševanja regulatornih ovir.
- Pomanjkanje zahtev po ustreznih tržnih razkritjih, ki so nujna za uveljavljanje tržne discipline ter zanesljive informacije za odločanje tržnih udeležencev.

Zaradi vse večjih kritik in zahtev po odpravi pomanjkljivosti ter nadgradnji prvotnega sporazuma, se je komite leta 1999 lotil sprememb svojih standardov in istega leta objavil prvi posvetovalni dokument nove kapitalske sheme (New Basel Capital Accord). Po obsežnih raziskavah, izvedenih kvantitativnih študijah učinkov (QIS) ter razpravah z nadzorniki iz številnih držav sveta, je Baselski komite 26.6.2004 izdal končno verzijo novega sporazuma, imenovano Basel II.

4 BASEL II

Basel II je nadomestil dogovor iz leta 1988 z namenom, da bi izboljšal prožnost merjenja kapitala bank in uveljavil večjo občutljivost kapitala na tveganja bančnega poslovanja. Vsebinsko je sporazum sestavljen iz treh medsebojno povezanih stebrov. Takrat nova predlagana shema za merjenje kapitalske ustreznosti naj bi odpravila večino pomanjkljivosti starega sporazuma preko spremembe kvantitativnega načina merjenja minimalno zahtevanega koeficienta kapitalske ustreznosti ter dodatka dveh kvalitativnih

stebrov, uvedbe regulativnega nadzora in večjega poudarka na tržni disciplini. Pri tem naj bi nova shema ohranila poslanstvo starega kapitalskega sporazuma, to je promoviranje varnosti in stabilnosti finančnega sistema. Še naprej naj bi bila usmerjena v izenačevanje konkurenčnih pogojev za poslovanje bank po vsem svetu, obravnavanje bančnih tveganj naj bi bilo po njeni zaslugi bolj celovito. Čeprav se je nova shema podobno kot vsi predhodni Baselski dokumenti osredotočala na mednarodno aktivne banke, naj bi bila njena glavna načela uporabna za vse banke, ne glede na raven njihove kompleksnosti oziroma sofisticiranosti [9].

4.1 1. steber: Minimalne kapitalске zahteve

Prvi steber definira način ugotavljanja minimalnih kapitalskih zahtev, ki sestojijo iz definicije regulatornega kapitala⁸, mere za izpostavljenost tveganjem ter pravil za določanje višine potrebnega kapitala glede na profil tveganosti banke. Definicija kapitala v baselskem predlogu nove kapitalске sheme ostaja glede na stari kapitalski sporazum iz leta 1988 nespremenjena, prav tako ostaja enak minimalni količnik kapitalске ustreznosti. Ta še naprej znaša najmanj 8%, vendar s to razliko, da pri računanju njegove vrednosti upoštevamo poleg kreditnega in tržnega še operativno tveganje. Basel II precej posega v sam način merjenja tveganj, predvsem kreditnega in operativnega tveganja.

- **Kreditno tveganje**

Kapitalске zahteve za kreditno tveganje naj bi bile po novem bolj občutljive na dejansko tveganje, kar se lahko doseže preko bolj razdelane standardizirane metodologije za merjenje tveganosti posameznih dolžnikov oz. terjatev ali uporabe internih sistemov za določanje ratingov.

Standardiziran pristop je najenostavnejši in temelji na obstoječem pristopu tehtanja terjatev z različnimi utežmi glede na njihovo tveganost. Bistvena sprememba se nanaša na uteži za tehtanje tveganj, ki so določena v obstoječem dogovoru za razrede dolžnikov. Novi dogovor predvideva določanje uteži glede na ocene zunanjih bonitetnih agencij. Uteži tveganj se tako razlikujejo glede na kategorijo dolžnika (države, banke, podjetja) in njihovo bonitetno oceno⁹. Uporaba zunanjih ratingov ne sme biti mehanična, pač pa mora biti predmet stroge presoje bank in njihovih nadzornikov glede kvalitete ocenjevalne metodologije in virov podatkov. Banke morajo biti dosledne pri izbiri agencije oziroma metode ocenjevanja tveganj [10, str. 5].

Z namenom približevanja regulatornega kapitala dejanskim tveganjem, ki jim je banka izpostavljena, Basel II merjenje kreditnega tveganja in na njemu temelječ izračun

⁸ Regulatorni kapital je kapital, primeren za pokrivanje regulatornih kapitalskih zahtev, izračunan v skladu z regulatornimi pravili in omejitvami.

⁹ Bonitetna ocena ali rating je ocena tveganja, da dolžnik (država, podjetje, finančna ustanova, posameznik, ...) ne bo mogel izpolniti svojih obveznosti do upnikov.

kapitalskih zahtev dopolnjuje s pristopom, ki temelji na internih bonitetnih ocenah (v nadaljevanju IRB pristop). Z uporabo IRB pristopa lahko banke ocenijo kreditno sposobnost vsakega dolžnika in iz tega izpeljejo oceno možnih izgub, ki tvorijo podlago za določitev najnižjega obsega potrebnega kapitala. Ta pristop omogoča lastni izračun tveganosti komitentov, ki temeljijo na zgodovinskih podatkih ter lastnih izkušnjah bank [11].

- **Operativno tveganje**

V spremenjenem kapitalskem sporazumu so poleg kapitalskih in tržnih tveganj prvič izrecno opredeljeni definicija operativnih tveganj in metode za merjenje kapitalske zahteve le teh. Operativno tveganje Baselski odbor definira kot tveganje izgube zaradi neustreznih ali neuspešnih notranjih postopkov, ljudi in sistemov ali zaradi nujnih zunanjih dogodkov. Operativno tveganje se razlikuje od drugih bančnih tveganj in se praviloma ne pojavi neposredno kot izguba pričakovanega uspeha, ampak obstaja v samem običajnem poteku izvajanja poslovne dejavnosti in temu primeren je tudi proces obvladovanja takega tveganja [12].

Osnovni pristop temelji na določitvi indikatorjev, ki prispevajo k nastanku operativnega tveganja v bankah in so čim boljši približek za dejansko izpostavljenost bank temu tveganju. Pri operativnemu tveganju naj bi tak približek odražal obseg in kompleksnost poslovnih transakcij, kompleksnost sistemov in procesov, naravo in stopnjo outsourcinga (zunanje izvajanje dejavnosti) ipd. Potencialni stroški iz naslova ostalih tveganj so ocenjeni na podlagi neke celovite mere poslovne aktivnosti, npr. bruto prihodkov, dohodkov na osnovi provizij, operativnih stroškov, bilančne vsote ali kombinacije naštetih.

Standardizirani pristop, ki ga bodo lahko uporabljale banke ob izpolnjevanju določenih minimalnih standardov, pomeni nadgradnjo osnovnega pristopa. Osnova za uporabo tega pristopa je razdelitev aktivnosti banke na standardne poslovne linije, za katere se bodo izračunavale posebne kapitalske zahteve (kot produkt indikatorja kot odseva izpostavljenosti operativnemu tveganju in faktorja, ki bo za vsako poslovno linijo določen posebej). Seštevek kapitalskih zahtev po poslovnih linijah bo predstavljal skupno kapitalsko zahtevo za operativno tveganje, ki jo bo banka vključila v izračun koeficienta kapitalske ustreznosti.

Pristop temelječ na internem merjenju je še korak naprej pri izmeri operativnega tveganja, saj v izračun izpostavljenosti poleg indikatorjev vključuje verjetnost, da bo nastal nek »škodni dogodek« in velikost izgube ob takem dogodku.

Izpolnjevanje minimalnih standardov dobre bančne prakse na področju upravljanja z operativnim tveganjem lahko zmanjša kapitalske zahteve, ki bi jih sicer morala izpolnjevati banka zaradi nevarnosti potencialnih izgub, prevar, okvar, goljufij... Poudarjen nadzorni element prevladuje velik del odgovornosti z bank na njihove nadzornike in zahteva njihovo dodatno usposabljanje, predvsem pa pridobivanje praktičnih izkušenj [9].

4.2 2. steber: Regulativni nadzor

Sestavni del Basla II je tudi regulativni nadzor nad kapitalsko ustreznostjo bank, ki predstavlja t.i. drugi steber. Drugi steber naj bi v svojem bistvu predstavljal formalizacijo obstoječih nadzornih praks na področju nadzora kapitala in kapitalске ustreznosti bank. Gre za preverjanje bank s strani nadzornikov in presojo, ali banke korektno ocenjujejo tveganja, ki so jim izpostavljene pri poslovanju. Čeprav vsebuje ta steber veliko diskrecijskih, torej subjektivnih elementov, ga je potrebno razumeti kot kritičen, kvalitativen dodatek k prvemu, bolj kvantitativnemu stebru. Cilj nadzornikov pri preverjanju kapitalске moči bank in njihove strategije na tem področju je zagotoviti, da je obseg kapitala bank skladen s tveganostjo njihovega celotnega poslovanja. Sprotno preverjanje primernosti ravni kapitalске ustreznosti naj bi poleg tega omogočilo dovolj hitro nadzorno ukrepanje v primerih, ko kapitalška strategija banke ne bi v zadostni meri pokrivala njenih apetitov pri prevzemanju tveganj [13, str. 2].

Vsebina nadzora je strnjena v štiri osnovna načela, ki se medsebojno dopolnjujejo [14, str. 1-2]:

- Banke naj bi absolutni znesek svojega kapitala prilagajale tveganosti svojega poslovanja tako, da bi ves čas poslovale nad predpisanim minimumom; v nasprotnem primeru morajo nadzorniki imeti moč zahtevati povečanje kapitala nad omenjeni nivo.
- V bankah morajo biti vzpostavljeni interni sistemi za celovito oceno njihove kapitalске ustreznosti, izdelane morajo biti strategije za doseganje in vzdrževanje ustrezne kapitalске moči.
- Nadzorniki morajo preverjati in vrednotiti interne ocene kapitalске ustreznosti bank ter njihove strategije, kot tudi izpolnjevanje predpisanega minimuma.
- Nadzorniki morajo ukrepati takoj, ko obstaja nevarnost, da kapital bank pade pod nivo, ki ga označujemo za varnega (prudent).

V predlogu Basla II je regulativni nadzor odvisen od številnih faktorjev, kot so izkušnost in kvaliteta posloводства banke, nagnjenost banke k prevzemanju tveganj, pretekla uspešnost na področju upravljanja s tveganji ter ustreznost sistemov za upravljanje s tveganji in mehanizmov internih kontrol [13, str. 3].

4.3 3. steber: Tržna disciplina

Tretji sestavni del Basla II je povezan s tržno disciplino. Učinkovita tržna disciplina temelji na zanesljivih in pravočasnih informacijah, ki omogočajo tržnim udeležencem ustvarjanje realnih sodb o tveganosti poslovanja bank in potemtakem sprejemanje ustreznih poslovnih odločitev. Poleg tega pa ima zelo pomembno vlogo tudi pri zmanjševanju sistemskih tveganj v bančnem sistemu. Odbor poudarja, da lahko tržna disciplina še dodatno okrepi kapitalško regulativo in druga prizadevanja nadzornikov, v zvezi z doseganjem varnosti in

stabilnosti bančno-finančnih sistemov. Banke naj bi spodbujala k učinkovitemu, varnemu in skrbnemu poslovanju, del katerega je tudi oblikovanje močne kapitalske baze za zaščito pred morebitnimi izgubami, ki izhajajo iz njihovega poslovanja. V okviru tretjega stebra naj bi banke razkrile vse pomembnejše kvantitativne in kvalitativne podrobnosti o svojem finančnem položaju, rezultatu, obvladovanju tveganj, ipd. Takšna pomembna razkritja s katerimi banke seznanjajo udeležence na trgu prispevajo k učinkoviti tržni disciplini [13, str. 5].

5 PREHOD IZ BASLA II NA BASEL III

Standardi, določeni z Baslom II, v obdobju gospodarske in finančne krize niso uspeli omejiti tveganj, ki so jim bile izpostavljene banke. Eden od glavnih razlogov za nastalo krizo, katera se je začela leta 2007 in se nato samo še stopnjevala, je bil, da je bančni sektor v številnih državah zgradil prekomerne bilančne in zunajbilančne vzvode. Prišlo je tudi do postopne erozije ravni in kakovosti kapitala. Mnoge banke pa tudi niso imele zadostnih likvidnostnih blažilnikov [15, str. 9].

Poleg tega so se za vprašljive izkazale ocene zunanjih bonitetnih agencij, listinjenje¹⁰ se je pokazalo kot vzrok velikih odpisov in težav bank. Nadzorniki naj bi zagovarjali napačne paradigme, da so prekoračitve naključne, da se sistem sam vrača v ravnovesje in so premalo zajezili kreditno ekspanzijo [16, str. 17].

Trg je v času najhujšega obdobja krize izgubil zaupanje v likvidnost in solventnost velikega števila bančnih ustanov. Slabosti bančnega sektorja so se hitro prenesle na preostali del finančnega sistema in realno gospodarstvo, kar se je posledično izrazilo v velikanskem zmanjšanju likvidnosti in kreditne razpoložljivosti. Na koncu ni preostalo drugega, kot da ukrepa javni sektor. Ta je moral vstopiti z rekordnimi likvidnostnimi injekcijami, kapitalskimi vložki in jamstvi, kar je izpostavilo davkoplačevalce tveganju velikih izgub [15, str. 9].

Z namenom preprečitve ponovnega nastanka gospodarske in finančne krize takega obsega, kakršen je bil v tem obdobju, je Baselski odbor konec leta 2008 napovedal smernice, januarja 2009 pa izdal prvi posvetovalni dokument o nadgradnji obstoječih kapitalskih standardov. Predlog za nadgradnjo Basla II je izšel julija 2009, decembra istega leta je

¹⁰ Listinjenje: pojem (ang. securitization) ima vsaj dva pomena, katerim je skupno pridobivanje finančnih sredstev z izdajo finančnih instrumentov, in sicer ([17]):

- v najširšem smislu gre za zadolževanje z izdajanjem finančnih instrumentov kot alternativo najemanju bančnih posojil,
- izdajanje finančnih instrumentov na osnovi posojil ali terjatev s strani banke. Banka na osnovi danih in še neodplačanih posojil, ki jih združi v pakete, izda finančne instrumente. S tem se znebi dolgoročnih nelikvidnih posojil ali drugega finančnega premoženja in zmanjša izpostavljenost tveganju.

odbor objavil konkretne predloge o reformnih ukrepih, na seji julija 2010 pa sprejel dogovor o njihovi uveljavitvi.

6 BASEL III

Baselski odbor za bančni nadzor je po dolgem nizu sestankov 12. septembra 2010 objavil celovit paket reformnih ukrepov glede kapitalske ustreznosti bank, imenovan Basel III. Z okrepitevijo pravil, nadzora in upravljanja tveganj v bančnem sektorju, naj bi reformni ukrepi preprečili kolaps bank v primeru nove finančne krize. Vodili naj bi k izboljšanju sposobnosti bančnega sektorja, da absorbira šoke, ki izhajajo iz finančnih in gospodarskih stresov, k izboljšanju upravljanja s tveganji in vodenja bank ter k okrepitvi preglednosti bančnega poslovanja in izboljšanju razkritij bančnih izkazov [18].

Glavne napovedane spremembe se nanašajo na povišanje kapitalskih zahtev ter na izboljšavo kakovosti bančnega kapitala in zmanjšanje neskladnosti med sredstvi in obveznostmi banke.

6.1 Opredelitev kapitala

Institucije ob začetku krize niso imele dovolj kapitala, hkrati pa ta ni bil dovolj kakovosten. Veliko institucij glede na tveganja, ki so jim bile izpostavljene, ni imelo zadostne količine instrumentov kapitala najvišje kakovosti, ki lahko učinkovito absorbirajo izgube, ko te nastanejo, in pripomorejo k ohranjanju rednega poslovanja institucije. Ugotovljeno je bilo, da hibridni instrumenti, za katere je pred tem veljalo, da lahko absorbirajo izgube v času rednega poslovanja, v praksi niso učinkoviti. Ko institucija postane nesolventna, instrumenti kapitala drugega reda ne morejo več opravljati svoje funkcije absorpcije izgub, saj prenehanje opravljanja dejavnosti institucijam pogosto ni bilo dovoljeno. Ugotovljeno je bilo, da je kakovost kapitalskih instrumentov, potrebnih za absorpcijo nepričakovanih izgub zaradi tveganj v trgovalni knjigi, enako visoka kot za tveganja v bančni knjigi, pri čemer se je izkazalo, da instrumenti kapitala tretjega reda niso dovolj kakovostni.

Za ohranitev finančne stabilnosti so vlade v številnih državah bančnemu sektorju zagotovile največjo podporo doslej. To stanje je pospešila premajhna usklajenost opredelitve kapitala, pri čemer so različne države uporabljale bistveno različne pristope k elementom kapitala, ki so vključeni ali izključeni iz lastnih sredstev. To je skupaj z dejstvom, da regulativna razmerja niso točno izražala realne sposobnosti institucije, da absorbira izgube, ogrozilo zmožnost trga, da natančno in dosledno oceni solventnost institucij. To pa je povečalo finančno nestabilnost držav [19].

6.1.1 Večja kvantiteta zahtevanega kapitala

Finančna kriza je razkrila, da potrebujemo več kapitala v bančnem sektorju in ravno to je cilj višjih minimalnih zahtev, ki so dodatno okrepljene z uvedbo novih kapitalskih

blažilnikov: varovalnega in proticikličnega kapitalskega blažilnika. Mehanizem kapitalskih blažilnikov bo temeljil na zahtevi po zagotavljanju višje ravni kapitala bank v času povečane ekonomske aktivnosti in kreditne rasti, ki ga bodo banke lahko porabljele v času stresnih razmer. S tem naj bi bila zagotovljena enakomerna rast kreditiranja ter omogočeno normalno poslovanje bank tudi v času gospodarskih in finančnih šokov.

- Povišanje minimalnih kapitalskih zahtev

Basel III bo zvišal zahtevo za minimalno raven osnovnega temeljnega kapitala (ang. Common Equity: sestavljenega samo iz navadnih delnic in zadržanega dobička) s trenutno 2%, brez upoštevanja regulativnih prilagoditev, na 4.5% po uporabi strožjih prilagoditev. Raven minimalnega zahtevanega kapitala za temeljni kapital (Tier 1 Capital), ki vključuje še preostale finančne instrumente, ki zadoščajo strožjim merilom, se bo povišala s 4% na 6% [20].

- Varovalni kapitalski blažilnik (ang. Capital conservation buffer)

Sporazum uvaja dodatno varovalo: varovalni kapitalski blažilnik, ki bo postavljen na ravni 2.5% in bo sestavljen iz osnovnega temeljnega kapitala, po upoštevanju odbitkov. Njegov namen je, da pomaga zagotoviti razpoložljiv kapital za tekoče poslovanje bank v kriznih obdobjih. V času gospodarske rasti bo blažilnik absorbiral višek sredstev, katere bo potem lahko banka uporabila za pokritje izgub v obdobjih finančnega in gospodarskega stresa. Slednjim je dovoljen manevrski prostor izrabe blažilca, vendar upravljanje ni prepuščeno le bankam samim. Bolj kot se njihovi regulatorni kapitalski količniki približujejo minimalnim zahtevam, večje so omejitve glede razdelitve zaslužka, kot sta preprečitev izplačil bonusov in visokih dividend v času slabega kapitalskega položaja banke.

V primeru padca varovalnega kapitalskega blažilnika pod predpisano mejo (7% količnika minimalnega osnovnega temeljnega kapitala, v nadaljevanju CET1), bo za banko začela veljati progresivna omejitev izplačila dobička ter nagrad zaposlenim, razvidna iz Tabele 4 [21].

Tabela 4: Prikaz omejitve izplačila dobička in nagrad zaposlenim v odvisnosti od dosežene ravni CET1

Minimalni količnik CET1	Minimalni odstotek zadržanega dobička
4,5% - 5,125%	100%
> 5,125% - 5,75%	80%
> 5,75% - 6,375%	60%
> 6,375% - 7,0%	40%
> 7,0%	0%

Vir: [15]

- Proticiklični kapitalni blažilnik (ang. Countercyclical capital buffer)

Iz vidika procikličnosti¹¹ bo Basel III promoviral dodatno kopičenje rezerv in bo uveden glede na državne okoliščine. Poleg 2,5% varovalnega kapitalnega blažilnika baselski odbor tako uvaja še proticiklični kapitalni blažilnik, ki naj bi se gibal v razponu med 0 – 2.5% osnovnega temeljnega kapitala ali kakšnega drugega kapitala, ki lahko v celoti absorbira izgube. Slednjega bodo banke zgradile v obdobjih hitre rasti posojil, če bo po mišljenju državnih oblasti takšna rast zaostrovala sistemsko tveganje. Njegov namen je, da se zavaruje celoten finančni sistem pred obdobji pretirane agregatne kreditne rasti [20].

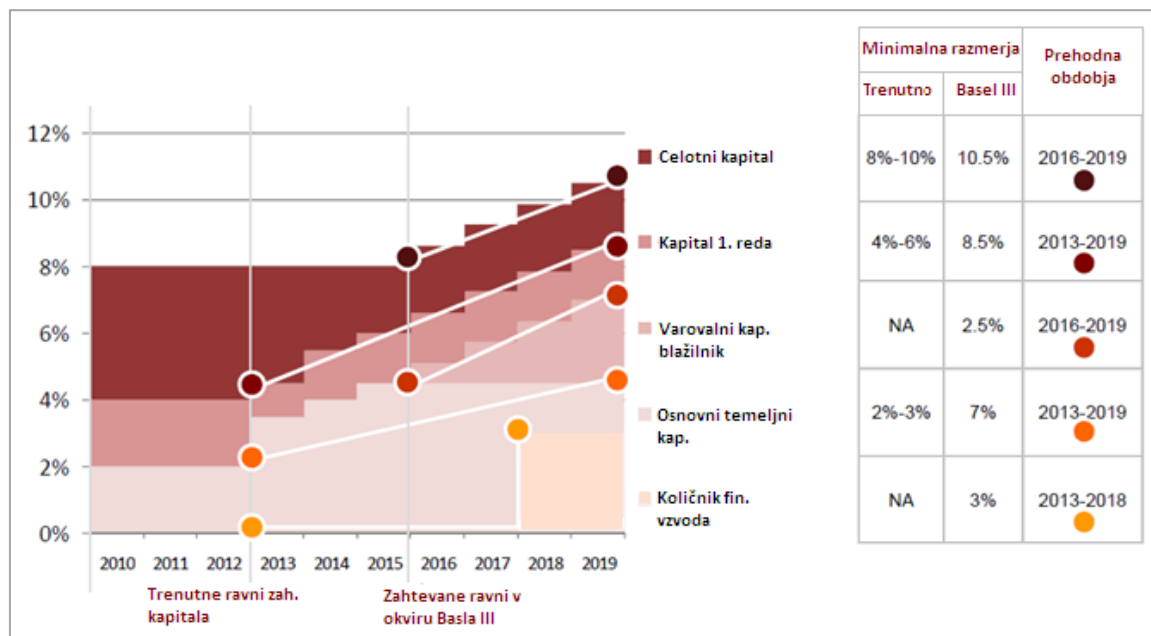
Višino proticikličnega kapitalnega blažilnika določi nadzorni organ, pristojen za nadzor bank v določeni jurisdikciji, ki ga morajo uporabljati vse banke te jurisdikcije, ne glede na to, ali so v domači lasti ali so del mednarodne bančne skupine. Mednarodno aktivne banke, ki imajo zelo pestro geografsko strukturo portfelja, bodo izračunavale proticiklični kapitalni blažilnik kot uteženo povprečje blažilnikov, ki se uporabljajo za izpostavljenosti v jurisdikcijah, kjer se te izpostavljenosti nahajajo. Navedeni način izračunavanja blažilnika pomeni, da so mednarodno aktivne banke zaradi učinka geografske razpršenosti izpostavljenosti predmet v povprečju nižjega blažilnika kot banke, katerih izpostavljenosti so pretežno koncentrirane v eni jurisdikciji. Mednarodno aktivna banka bo tako tudi v času, ko v njeni jurisdikciji ne bo znakov prekomerne kreditne rasti, predmet razmeroma nizkega blažilnika zaradi izpostavljenosti, ki jih ima do drugih jurisdikcij, kjer so pristojni organi blažilnike uvedli. Banka, katere izpostavljenosti so locirane pretežno v eni jurisdikciji, pa bo večino časa imela višino blažilnika 0, v času prekomerne kreditne rasti pa njegovo maksimalno vrednost – torej bo večinoma operirala z najnižjo ali najvišjo vrednostjo blažilnika [23, str. 5].

Nacionalni nadzornik mora določiti, kdaj je pravi trenutek, da se kapitalni blažilnik sprosti. Pravočasna sprostitev blažilnika predstavlja ključni trenutek uspešnosti delovanja tega proticikličnega instrumenta. Zaenkrat ob sprostitvi proticikličnega kapitalnega blažilnika niso predvidene nobene omejitve glede njegove uporabe. Če pa bi banka ta kapital porabila na nepreudaren in nepremišljen način (npr. za izplačila nagrad), pa lahko nadzornik v okviru dialoga z banko o kapitalnem načrtovanju tako uporabo kapitala prepove [23, str. 6]. Vse odločitve o blažilnikih kot tudi njihove spremembe se bodo poročale Banki za mednarodne poravnave (BIS), ki bo na ustrezni oblikovani spletni strani

¹¹ Procikličnost opišemo kot nevarnost, da banke s svojim delovanjem okrepijo ciklično gibanje gospodarstva. O povezavi med ekonomskimi cikli in tveganjem obstajata dve nasprotujoči si razlagi. V skladu s prvo, tveganje narašča v obdobju recesij ter pada znotraj obdobja razcveta in finančno tržne stabilnosti, druga razlaga pa zagovarja nasprotno stališče in trdi, da se tveganje povečuje v obdobjih gospodarske rasti, pri čemer visoka stopnja nezmožnosti vračila kreditov v času recesije odraža zgolj materializacijo predhodno nastalih tveganj. Finančna kriza se je pojavila po obdobju močne gospodarske rasti, ki jo je spremljala velika kreditna ekspanzija, kar kaže v prid drugi razlagi, na tej razlagi temelji tudi pojasnjevanje procikličnosti pravil za določanje kapitalne ustreznosti [22].

objavila višino proticikličnih kapitalskih blažilnikov po vseh državah, ki so zavezane zahtevam po oblikovanju le-tega. Tako bodo imele banke vse potrebne podatke za izračun svojega specifičnega blažilnika. Preverjanje ustreznosti višine blažilnika naj bi nadzornik izvajal tako pogosto, kot se izračunavajo kapitalske zahteve, torej četrtletno [24].

Slika 1: Minimalne kapitalske zahteve in kapitalski blažilniki v Baslu III

Vir: [25].

6.1.2 Boljša kakovost kapitala

Poleg višje ravni zahtevanega kapitala, je bil bistveni korak v procesu izboljšanja obstoječih kapitalskih standardov, povečanje kakovosti bančnega kapitala preko nove definicije le-tega. Ključnega pomena je bilo, da se najprej pravilno definira kapitalska ustreznost in šele nato nastavi njena raven [26, str. 1]. Samo povišanje odstotka minimalnih zahtev ne bi prineslo zastavljenih ciljev odbora. V tem primeru bi npr. banka povišala odstotek kapitalskih zahtev, ampak vprašanje, če bi tako povišanje sovpadalo z sorazmernim povečanjem tveganja, kateremu se je banka izpostavila, da je dosegla zeleno. Kapital višje kakovosti pomeni večjo sposobnost absorpcije izgub v obdobjih gospodarskih in finančnih stresov ter posledično boljšo stabilnost bančnega sistema ter vzdržnost le tega.

Predlagane so naslednje spremembe opredelitve kapitala:

- Kapital 1. reda/temeljni kapital bo razdeljen v dve kategoriji – v najkvalitetnejšo obliko osnovni temeljni kapital/lastniški kapital (ang. common equity tier 1), v katero bodo uvrščeni vplačani osnovni kapital na podlagi navadnih delnic in z njimi povezane kapitalske rezerve ter rezerve in zadržani dobiček ter dodatnega temeljnega kapitala (ang. additional tier 1). Dodatni temeljni kapital bodo sestavljali finančni instrumenti,

ki bodo izpolnjevali predpisane kriterije glede stalnosti, fleksibilnosti izplačil donosov ter pokrivanja izgub. Kriteriji bodo strožji predvsem v delu, ki se nanaša na stalnost finančnih instrumentov. Instrumenti namreč ne bodo smeli imeti določene zapadlosti, vsebovati step-up klavzul ter pogodbenih, tržnih ali morebitnih drugih pogojev, ki bi zagotavljali pričakovanja, da bodo izplačani [21].

- Novost sporazuma je, da se bodo odbitne postavke kapitala (izgube tekočega poslovnega leta, neopredmetena sredstva, odložene terjatve za davek, ki se opirajo na prihodnjo donosnost,..), ki so bile pod dosedanjim standardom odštete od celotne kapitalske osnove, sedaj nanašale neposredno na lastniški kapital. Odpravljeni bodo inovativni hibridni instrumenti, ki so do sedaj lahko predstavljali do 15% kapitala 1. reda. Skozi krizo se je ugotovilo, da so ti instrumenti kot je npr. "step-up" klavzula poslabšali kakovost kapitala.
- Kapital 2. reda bo poenostavljen. Odpravljene bodo podkategorije in določen niz vstopnih kriterijev: kapital 2. reda bo moral biti podrejen vlagateljem in upnikom ter imeti dospelost najmanj 5 let [27, str. 24]. Kriteriji bodo strožji v delu, ki se nanaša na stalnost in sposobnost pokrivanja izgub. Tudi za te instrumente bo veljala prepoved vsebovanja step-up klavzul ter drugih pričakovanj, ki bi med tržnimi udeleženci ustvarila vtis, da bodo predčasno izplačani [21].
- Finančni instrumenti, ki ne bodo izpolnjevali predpisanih kriterijev za uvrstitev v dodatni temeljni kapital in kapital 2. reda in so bili izdani pred 12. septembrom 2010, se bodo vključevali v izračun regulatornega kapitala z 10% kumulativnim diskontom od 1. januarja 2013 naprej. V primeru, da bodo v tem obdobju navedeni instrumenti imeli možnost odpoklica in banka te možnosti ne bo izkoristila, bodo v celoti izključeni iz izračuna regulatornega kapitala od datuma prvega možnega odpoklica naprej [21].
- Kapital 3. reda, kateri je bil na voljo samo za zahteve tržnega tveganja, bo odpravljen. S to potezo bi naj dosegli, da bo kapital uporabljen za pokritje tržnih tveganj primerljiv s kakovostjo kapitala, uporabljenega za pokritje kreditnih in operativnih tveganj.

Ob upoštevanju strožjih meril glede vključevanja posameznih instrumentov v temeljni in v kapital 2. reda bodo banke morale povečati svoj kapital, da bodo lahko izpolnjevale minimalne kapitalske zahteve v okviru Basla III. Namreč, minimalni osnovni kapital v višini 2% pod zahtevami Basla II, bi pod predlaganimi pogoji predstavljal za povprečno mednarodno aktivno banko samo 1%, prav tako bi kapital 1. reda po novih merilih predstavljal 2% in ne 4%, kot jih je v okviru sporazuma Basel II [26, str. 1].

6.2 Sistemsko pomembne finančne institucije

Popravki regulacije v okviru novega sporazuma bodo posegli tudi na področja, ki do sedaj niso bila regulirana in nadzorovana ali pa so bila regulirana zgolj minimalno. Enega od takšnih vidikov regulacije predstavlja regulacija sistemsko pomembnih finančnih institucij (angl. systemically important financial institutions, SIFI), ki po izkušnjah sodeč lahko predstavljajo izjemno visoko sistemsko tveganje in tveganje moralnega hazarda¹², zaradi njihove velikosti, kompleksnosti in sistemske prepletenosti pa lahko njihov propad ogrozi finančno stabilnost [28].

Bistveni element Basla III je, da določa celosten pristop za obravnavo sistemskega tveganja¹³, ki predstavlja nevarnost za finančno stabilnost tako bančnega kot celotnega finančnega sistema. Poleg izpolnjevanja splošnih regulatornih zahtev bodo sistemsko pomembne banke podvržene še strožjim standardom delovanja, tako da bodo morale izpolnjevati še dodatne kapitalske zahteve. Dosegati bodo morale višjo zmogljivost absorpcije izgub, da se odrazi večje tveganje, ki ga same predstavljajo za finančni sistem [29]. Kvantitativno bo za sistemsko pomembne svetovne banke veljal progresivni kapitalski dodatek, in sicer od 1% do 2,5% tehtane tvegane aktive, odvisno od sistemskega pomena banke. Ta dodatek mora biti v celoti izpolnjen z navadnim lastniškim kapitalom [30].

V juniju 2011 se je Baselski odbor dogovoril o posvetovalni listini, ki določa ukrepe glede globalno pomembnih bank. Odbor je razvil metodologijo, ki vključuje kvantitativne kazalce in kvalitativne elemente za opredelitev globalnih sistemsko pomembnih bank. Relativna pomembnost posameznih bank bo temeljila na petih obsežnih kategorijah: velikost, medsebojna povezanost, nadomestljivost, globalna aktivnost in kompleksnost [29]. Banke, ki predstavljajo najvišjo obremenitev v sistemu, lahko dodatne zahteve odvrnejo od materialnega povečanja njihovega sistemskega pomena v prihodnje. Listina je bila objavljena v sodelovanju z Odborom za finančno stabilnost (ang. the Financial Stability Board, FSB), kateri usklajuje celotni sklop ukrepov za zmanjšanje moralnega hazarda, ki ga povzročajo globalne sistemsko pomembne banke [32].

¹² Moralni hazard nastane, ko se posameznik ali podjetje ne zaveda vseh posledic in svoje odgovornosti do posledic v trenutku odločanja, pri čemer ravna manj previdno, kot bi sicer. Druga stran zaradi njegovih ravnanj trpi posledice teh dejanj. Če se posameznik sam izpostavi posledicam lastnega tveganja, bo ravnal bolj odgovorno kot v primeru, kadar te posledice nosi nekdo drug. Paul Krugman (2008) opisuje moralni hazard kot vsak primer, v katerem ena oseba odloča, koliko tveganja sprejeti, druga pa nosi stroške teh posledic, če pride do katastrofe [31].

¹³ Sistemsko tveganje: v grobem gre za verjetnost nenadne, običajno nepričakovane izgube zaupanja v precejšen del finančnega sistema z velikimi potencialnimi gospodarskimi posledicami.

6.3 Kreditno tveganje nasprotne stranke

Kriza je razkrila več pomanjkljivosti trenutne regulativne obravnave kreditnega tveganja nasprotne stranke¹⁴, ki izhaja iz izvedenih finančnih instrumentov, poslov začasne prodaje/začasnega odkupa in dejavnosti financiranja vrednostnih papirjev. Pokazala je, da obstoječe določbe niso zagotovile ustreznega upravljanja in zadostne kapitalizacije za te vrste tveganja. Veljavna pravila prav tako niso zagotovila zadostnih spodbud za prehod s pogodb o izvedenih finančnih instrumentih na prostem trgu, za katere se uporablja dvostranski kliring¹⁵, na večstranski kliring, ki ga izvajajo centralne nasprotne stranke [19].

Z novim sporazumom se bodo zahteve za upravljanje in kapitalizacijo kreditnega tveganja nasprotne stranke poostrele. Za institucije bi veljala dodatna kapitalska zahteva za morebitne izgube, povezane s poslabšanjem kreditne sposobnosti nasprotne stranke. Na podlagi tega bi se spodbujale preudarne prakse obvladovanja tega tveganja in priznalo varovanje pred njim, kar bi institucijam omogočalo ublažitev učinka te kapitalske zahteve. Povečane bodo uteži tveganja za izpostavljenosti do finančnih institucij v primerjavi s sektorjem nefinančnih družb. Ta sprememba naj bi spodbudila razpršitev tveganja nasprotne stranke na manjše institucije in bi na splošno morala prispevati k manjši medsebojni povezanosti velikih ali sistemsko pomembnih institucij. S predlogom bodo tudi okrepljene spodbude za kliring instrumentov na prostem trgu s strani centralnih nasprotnih strank. Pričakuje se, da bodo ti predlogi vplivali predvsem na največje institucije EU, saj je kreditno tveganje nasprotne stranke pomembno le za banke z znatnimi izvedenimi finančnimi instrumenti na prostem trgu in dejavnostmi financiranja vrednostnih papirjev [19].

6.4 Obvladovanje finančnega vzvoda

Povečevanje finančnega vzvoda¹⁶ je tako pri posojilodajalcih kot tudi pri posojilojemalcih vplivalo na nastanek spleta okoliščin, ki so prispevale k razsežnosti krize. Banke so se na presežno likvidnost in povpraševanje po bolj zapletenih strukturiranih produktih odzvale z rahljanjem standardov posojanja in z odobravanjem dodatnih hipotekarnih posojil slabše kakovosti. Slednje so s pomočjo finančnih inovacij, kot je listinjenje, izločale iz svojih bilanc stanja. Ker se je na ta način zmanjšala izpostavljenost kreditnemu tveganju, so lahko

¹⁴ Kreditno tveganje nasprotne stranke: (ang. counterparty credit risk) je tveganje, da bo nasprotna stranka postala neplačnik pred končno poravnavo denarnih tokov iz tega posla [33].

¹⁵ Kliring: obračunavanje zunanjetrgovinskih terjatev in obveznosti med dvema državama v valuti, določeni s sporazumom.

¹⁶ Finančni vzvod (ang. leverage): razmerje med dolžniškim in lastniškim kapitalom (dolgovi in kapitalom) glede na razmerje med donosom naložb in ceno (stroški) virov financiranja. Večje kot je financiranje z dolgom, višji je finančni vzvod. Večji vzvod pomeni večjo verjetnost neizpolnjevanja obveznosti [35, str. 92].

izdajale še dodatna posojila. To je spodbudilo nastajanje večjega finančnega vzvoda, ki so ga uporabljale predvsem manj regulirane finančne institucije (investicijske banke in hedge skladi), in večje izpostavljenosti kreditnemu tveganju za vlagatelje, ki pa zaradi nizkih obrestnih mer in naraščajočih cen nepremičnin ni bilo videti pretirano [34, str. 5].

V obdobju krize so banke izkazovale dobro upravljanje s tveganji, kljub temu da so imele prevelik finančni vzvod tako na bilanci kot tudi izven nje. V času najhujše krize, je bil bančni sektor prisiljen zmanjšati vzvod, kar je ustvarilo še večji pritisk na zniževanje cen sredstev, posledično zmanjšanje bančnega kapitala in krčenje kreditne razpoložljivosti.

6.4.1 Količnik/kazalnik finančnega vzvoda

Da bi omejili prekomerno bilančno in zunajbilančno izpostavljenost bank, ki smo ji bili priče v preteklosti, je baselski odbor bančnih nadzornikov predlagal uvedbo količnika finančnega vzvoda, ki bo predmet nadzorniških pregledov in kateri bi naj dosegel sledeče cilje:

- omejiti in vzpostaviti stabilno raven finančnega vzvoda v bančnem sektorju, kar bi pripomoglo k stabilnosti ob zmanjševanju vzvoda, ki lahko oslabi celoten finančni sistem in gospodarstvo,
- vpeljati dodatna varovala pred možnimi napakami, ki se lahko pojavijo pri uporabi notranjih modelov za izračun kapitalskih zahtev, z dopolnitvijo mer, ki temeljijo na tveganju z enostavno, pregledno, od tveganja neodvisno mero.

Dogovorjeno je, da se bo v prehodnem obdobju testiral minimalni količnik finančnega vzvoda med temeljnim kapitalom, izračunanim v skladu z novimi določili ter knjigovodsko (neuteženo) vrednostjo bilančnih in zunajbilančnih postavk, in bo moral presegati 3% [15]. Za izračun izpostavljenosti bo v splošnem veljalo, da se bodo upoštevale neto izpostavljenosti, torej izpostavljenosti zmanjšane za oslabitve in učinke vrednotenj, uporaba zavarovanj za zniževanje izpostavljenosti ne bo dovoljena.

Izpostavljenosti iz naslova izvedenih finančnih instrumentov, poslov začasne prodaje oziroma odkupa in posoje oziroma izposoje vrednostnih papirjev, ki predstavljajo pomemben delež finančnega vzvoda bank, se bodo izračunavale v skladu z obstoječo metodo tekoče izpostavljenosti za izračun kreditnega tveganja nasprotne stranke (ang. counterparty credit risk). Pri izračunu izpostavljenosti iz naslova zunajbilančnih obveznosti (garancij, avalov, nekritih akreditivov) se bo upošteval 100% konverzijski faktor¹⁷ (ang. credit conversion factor), razen v primeru brezpogojno preklicnih obveznosti s strani bank,

¹⁷ Konverzijski faktor pomeni razmerje med trenutno neizkoriščenim zneskom prevzete finančne obveznosti, ki bo črpan in neporavnan ob neplačilu, in trenutno neizkoriščenim zneskom prevzete finančne obveznosti [19].

kjer bo ta znašal 10%. Odbitne postavke temeljnega kapitala se ne bodo vključevale v izračun izpostavljenosti [21].

Znotraj prehodnega obdobja bo odbor spremljal razvoj finančnih vzvodov bank v okviru celotnega gospodarskega cikla, opazoval kakšne učinke ima slednji na njihove poslovne modele in kako se usklajuje z merami, ki temeljijo na tveganjih.

Sporazum Basel III ne predlaga stopnje finančnega vzvoda kot zavezujočega instrumenta, ampak najprej kot dodaten element, ki se lahko uporabi za posamezne banke po presoji nadzornih organov, da bi se v letu 2018 prešlo na zavezujoč ukrep („prvi steber“) na podlagi ustreznega pregleda in kalibracije. V okviru obveznosti poročanja bi bilo mogoče izvesti pregled in na podlagi prejetih informacij sprejeti odločitev o uvedbi zavezujoče zahteve v letu 2018. V skladu s sporazumom Basel III se predlaga, da institucije od leta 2015 objavljajo svoje stopnje finančnega vzvoda [19].

6.5 Upravljanje likvidnostnega tveganja

Kriza je pokazala, da so obstoječe prakse upravljanja likvidnostnega tveganja nezadostne, da bi se v celoti obvladovala tveganja, povezana z listinjenjem, uporabo kompleksnih finančnih instrumentov in odvisnostjo od medbančnih posojil z instrumenti s kratkoročno zapadlostjo. Zaradi tega je več finančnih institucij propadlo, finančni položaj veliko drugih pa se je zelo poslabšal, zato je bila ogrožena finančna stabilnost in nujno potrebna javna podpora. Čeprav se v več državah trenutno uporablja neka oblika kvantitativnega regulativnega standarda za likvidnost, na mednarodni ravni ni usklajene in dovolj jasne regulativne obravnave ustreznih ravni kratkoročne in dolgoročne likvidnosti. Različni veljavni nacionalni standardi ovirajo komunikacijo med nadzornimi organi in čezmejnimi institucijam povzročajo dodatne stroške v zvezi s poročanjem [19].

Baselski odbor je na likvidnostnem področju, kot odgovor na finančno krizo, leta 2008 objavil dokument *Principles for Sound Liquidity Risk Management and Supervision* in tako postavil temeljni mednarodni okvir za upravljanje z likvidnostjo. Z uvedbo minimalnega količnika likvidnostnega kritja (LCR) ter količnika neto stabilnih virov financiranja, Basel III še dodatno zaostreje mednarodno usklajene standarde, z namenom stabilizacije minimalnih kapitalskih zahtev ter okrepitev nadzora [15].

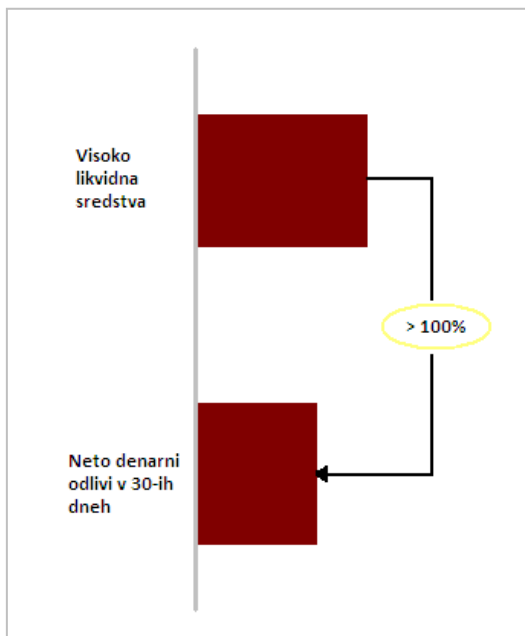
6.5.1 Količnik likvidnostnega kritja (LCR)

Za večjo kratkoročno odpornost finančnih institucij na likvidnostno tveganje bo po obdobju opazovanja in preverjanja leta 2015 uveden količnik likvidnostnega kritja (v nadaljevanju LCR). Na podlagi LCR bo morala banka imeti dovolj visokokakovostnih likvidnih sredstev, ki jih lahko enostavno pretvori v denar, za kritje skupnih neto denarnih odlivov v primeru 30-dnevnega obdobja hudega likvidnostnega stresa.

LCR je merilo kratkoročne likvidnosti in je določen z razmerjem:

$$LCR = \frac{\text{vrednost visoko likvidni sredstev v stresnih pogojih}}{\text{skupni neto denarni odlivi v 30 dnevem obdobju}}$$

Slika 2: Količnik likvidnostnega kritja

Vir: [25, str. 13].

Skupni neto denarni odlivi

Izražajo pretrese v instituciji in sistemske pretrese na podlagi dejanskih okoliščin med zadnjo svetovno finančno krizo. Stresni scenarij določi nadzorni organ. V primeru stresne situacije v obdobju naslednjih 30-ih dni se neto denarni odliv izračuna kot razlika med pričakovanimi denarnimi prilivi in odlivi (preostala zapadlost do 30 dni), pri čemer se posamezne aktivne in pasivne postavke bilance banke upoštevajo s ponderji, kot jih bo določil regulator. V kreditni portfelj se vključujejo samo najbolj kvalitetna posojila (predpostavljamo, da bo regulator omogočil vključevanje bonitetnih ocen A in B), za katera banka ocenjuje dejansko možnost poplačila, na pasivni, odlivni strani pa ima pomemben vpliv delež depozitov z jamstvom države [36, str. 47].

Visokokakovostna likvidna sredstva

Z določbami o seznamu sredstev za kritje neto denarnih odlivov je treba zagotoviti, da so to sredstva visoke kreditne in likvidnostne kakovosti. Med visokokvalitetne likvidne naložbe štejemo: denar, sredstva na računu pri centralni banki, tržne dolžniške vrednostne papirje – prvovrstne, zastavljive pri centralni banki (ki jih niso izdale finančne institucije), državni ali centralnobančni dolg, izdan v domači valuti države, v kateri posluje banka.

Ta sredstva predstavljajo razpoložljive likvidnostne rezerve banke, ki jih ima banka na razpolago za pokrivanje neto denarnih odlivov v predvideni stresni situaciji v naslednjem 30-dnevnem obdobju. Sredstva, ki se uvrščajo v to kategorijo, morajo biti likvidna na finančnem trgu tudi v času krize, kar pomeni, da jih banka lahko v zelo kratkem času in brez dodatnih izgub pretvori v denar in s tem poplača zapadle obveznosti ter so zastavljiva pri centralni banki (ang. Central bank eligible) [36].

6.5.2 Količnik neto stabilnih virov financiranja (NSFR)

Odbor bo za obravnavo težav financiranja, ki so posledica neusklajenosti zapadlosti sredstev in obveznosti, po obdobju opazovanja in preverjanja leta 2018, preučil možnost uvedbe količnika neto stabilnih virov financiranja. Slednjega je odbor razvil za spodbujanje bolj srednje in dolgoročnega financiranja sredstev in dejavnosti bank.

Količnik je merilo dolgoročnega likvidnostnega profila tveganja bank in je določen z naslednjim razmerjem:

$$NSFR = \frac{\text{razpoložljivi znesek stabilnega financiranja}}{\text{zahtevani znesek stabilnega financiranja}} \geq 100\%$$

NSFR zahteva, da je razpoložljivi znesek stabilnega financiranja vsaj večji ali enak potrebnemu stabilnemu financiranju v stresnem scenariju, ki predstavlja daljše časovno obdobje (do enega leta).

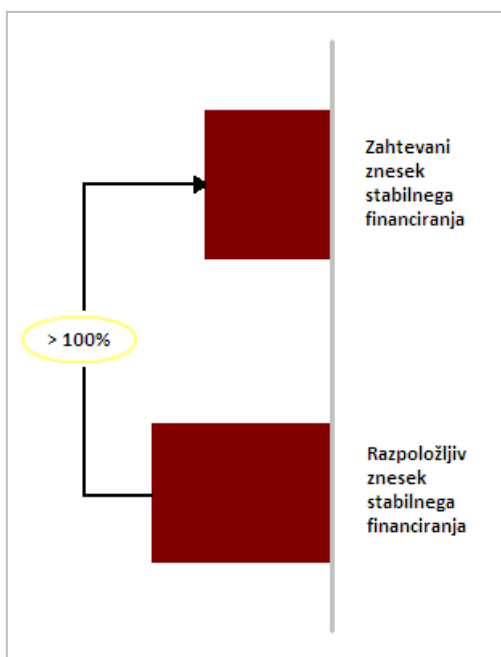
Tabela 5 : Sestavine NSFR

Zahtevani znesek stabilnega financiranja	Razpoložljivi znesek stabilnega financiranja
<ul style="list-style-type: none"> gotovina, vrednostni papirji in posojila finančnim institucijam z dejansko zapadlostjo manj kakor eno leto, zlato, posojila nefinančnim pravnim osebam,... 	<ul style="list-style-type: none"> celotni kapital, prednostne delnice z zapadlostjo enako ali večjo od enega leta, obveznosti z dejanskimi zapadlostmi enega leta ali več, tisti del nezapadlih depozitov in/ ali vezanih vlog z zapadlostmi manj kot eno leto, za katere se pričakuje, da ostanejo v instituciji v času daljšega obdobja posebnih stresnih situacij, tisti del financiranja na debelo¹⁸ z zapadlostjo manj od enega leta za katerega se pričakuje, da ostane v instituciji v času daljšega obdobja posebnih stresnih situacij.

Vir: [37]

¹⁸ Financiranje na debelo (ang. wholesale funding) je metoda, ki jo banke uporabljajo poleg vlog na vpogled za financiranje poslovanja in obvladovanje tveganja. Viri financiranja na debelo vključujejo (vendar niso omejeni na) Zvezne sklade, javna sredstva, devizne vloge [38].

Slika 3: Količnik neto stabilnih virov financiranja

Vir: [25, str. 14].

Količnik neto stabilnih virov financiranja določa najmanjšo sprejemljivo količino stabilnega financiranja na podlagi likvidnostnih značilnosti sredstev in dejavnosti institucije v obdobju enega leta v pogojih podaljšanega stresa za posamezno banko. Standard je zasnovan tako, da dopolnjuje LCR in spodbuja strukturne spremembe na področju likvidnostnega tveganja, z namenom, da banke odvrne od pretiranega zanašanja na financiranje dolgoročnih sredstev s kratkoročnimi obveznostmi [37].

6.6 Drugi steber: nadzor

Spremembe v vsebini smernic drugega stebra se nanašajo na pomanjkljivosti upravljanja tveganj v bankah, ki so bile zaznane v času finančne krize. Njihov namen je pomagati bankam in nadzornikom, da bi v prihodnosti bolje opredelili in upravljali tveganja ter jih ustrezneje zajeli v izračun notranjega kapitala.

Baselski odbor navaja naslednje pglavitne vzroke za težave bank ob nastopu finančne krize [16]:

- Nepopolno razumevanje tveganj povezanih s poslovanjem ter strukturiranimi kreditnimi instrumenti.
- Neučinkovito načrtovanje kapitalskih potreb za zagotavljanje kapitalске ustreznosti na dolgi rok, zlasti v razmerah tržnih nihanj.
- Prehitro rast nekaterih bančnih poslov, med katerimi poudarja investicije v »subprime« hipotekarne instrumente, pri katerih so se banke zanašale na ocene bonitetnih institucij.

- Povečano kompleksnost finančnih instrumentov, ki je povzročila manjšo likvidnost trgov za te instrumente.

6.6.1 Načela upravljanja tveganj

Od izvajanja drugega stebra se pričakuje, da bo to nadomestilo glavne slabosti obstoječih standardov ter zagotovilo učinkovito ugotavljanje, ocenjevanje/merjenje, spremljanje in obvladovanje bančnih tveganj. Ob tem izpostavlja tista načela upravljanja tveganj, ki so bankam dejansko že poznana [16]:

- Vlogo višjega vodstva, ki mora opredeliti pristop banke k prevzemanju tveganj, ob tem mora upoštevati vse vrste pomembnih tveganj ter tudi tista tveganja, ki se sama po sebi ne zdijo pomembna, vendar pridejo do izraza v kombinaciji z drugimi tveganji.
- Upravljanje tveganj naj se izvaja na ravni celotne banke upoštevajoč korelacije med posameznimi vrstami tveganj.
- Poudarjen je pomen jasne razmejitve odgovornosti in pooblastil ter neodvisnosti funkcije upravljanja tveganj od poslovnih delov banke.
- Banke morajo postaviti limite za pomembna tveganja, ki izhajajo iz narave njihovih aktivnosti; višine limitov morajo biti v skladu z vlogo banke v finančnem sistemu ter morajo upoštevati kapitalsko moč, prihodke in sredstva banke pa tudi njene cilje.
- Postavljene limite je treba redno spremljati, njihovo preseganje pa ustrezno obravnavati.
- Tveganja je treba vrednotiti tudi s pomočjo testov izjemnih, a verjetnih situacij, ki odsevajo možne učinke gospodarskih in finančnih šokov; ti morajo pokazati tudi dolgoročno pričakovanja banke glede sprememb tržnih pogojev.

6.6.2 Stres testi

Poseben poudarek pri ugotavljanju ustreznega notranjega kapitala je treba nameniti tudi pripravi scenarijev izjemnih, a verjetnih situacij (»stress testing«), ki dajejo vodstvu banke boljši vpogled v bančna tveganja v času neugodnih gibanj. Gre za natančno strukturirane makroekonomske modele, ki odražajo ekstremne, a hkrati tudi uresničljive pogoje v gospodarstvu. V te modele se vnaša razne spremenljivke (sprememba obrestne mere, likvidnosti, investicij,..) in se pri tem opazuje njihove vplive na ravni celotnega gospodarstva. Nekateri tovrstni modeli so izdelani na podlagi preteklih finančnih kriz. Smernice usmerjajo banke tudi v oblikovanje dodatnih kapitalskih rezerv v času gospodarske rasti za potrebe premoščanja razmer v času neugodnih gospodarskih gibanj.

Pri stresnem testiranju morajo banke zajeti vse oblike tveganja nasprotne stranke. Za vse nasprotne stranke bi mesečno testirali dejavnike tržnega tveganja, kvartalno bi banke morale izvajati stresno testiranje več dejavnikov hkrati in prav tako vsaj kvartalno zajemati stresne pogoje, s katerimi ocenjujejo skupno gibanje izpostavljenosti in kreditno sposobnost nasprotne stranke. Rezultati stresnega scenarija morajo biti redno poročani

vrhnjemu managementu, ki mora prevzeti iniciativo, da se takšna oblika redno implicira v upravljanje s tveganji [16].

6.6.3 Uporaba zunanjih bonitetnih ocen

V določilih za zunanje bonitetne institucije ni večjih sprememb. Poudarek je na nadzornikih, ki morajo preceniti, ali agencija za bonitetno ocenjevanje dosega kriterije primernosti. Vendar morajo biti postopki kreditnega ocenjevanja, metodologija in predvidevanja, kakor tudi ključni elementi za ocenitev javno dostopni. Objavljeni morajo biti v dostopni, brezplačni formulaciji. Bankam se ne dovoljuje izbire bonitetnih agencij, ki imajo boljšo oceno želenega predmeta in s tem poskusa arbitraže uporabe bonitetnih agencij [27, str. 53-54].

Pri investiranju v strukturirane instrumente se banka ne sme zanašati zgolj na zunanje bonitetne ocene teh instrumentov, temveč mora zagotoviti razumevanje in lastno analizo njihove tveganosti [16]. Namen predloga je zmanjšati zanašanje kreditnih institucij na zunanje bonitetne ocene, tako da: a) zahteva, da vse naložbene odločitve bank temeljijo ne samo na teh ocenah, ampak tudi na lastnih notranjih kreditnih mnenjih, in b) da banke z večjim številom izpostavljenosti v danem portfelju razvijejo notranje ocene za navedeni portfelj, namesto da se pri izračunu svojih kapitalskih zahtev zanašajo na zunanje ocene [19].

6.7 Tretji steber: nadgradnja razkritij

Tretji steber ureja področje javnih razkritij, ki omogočajo investitorjem ter drugim osebam na finančnih trgih podrobnejši vpogled v poslovanje banke. Zahteve za bolj pregledno delovanje bank in predvsem boljšo sestavo kapitala določajo, da banke popolno uskladijo elemente regulatornega kapitala na bilanco v revidiranih računovodskih poročilih, ločeno razkrijejo vse regulatorne popravke, opišejo vse omejitve in minimume, pri čemer naj izpostavijo pozitivne in negativne elemente, na katere se omejitve in minimumi nanašajo. K boljši transparentnosti zahteve določajo opis glavnih značilnosti instrumentov vključenih v kapital in opis kazalnikov, ki vključujejo regulatorni kapital. Pri slednjih se zahteva opis načina, kako so izračunani. Za doseganje popolne preglednosti bodo banke morale vse pogoje in okoliščine vseh instrumentov vključenih v regulatorni kapital javno razkriti na njihovih spletnih straneh. Pri tem se ohrani zahteva, da so glavne značilnosti kapitalskih instrumentov lahko razumljive in javno dostopne [27, str. 16].

Banka tako razkrije informacije, ki javnosti omogočajo oceno profila tveganosti banke. Iz razkritih informacij naj bi bilo mogoče oceniti kapitalsko ustreznost banke prek poznavanja kapitala, izpostavljenosti tveganjem ter procesa ocenjevanja tveganj. Prek razkrivanja dodatnih informacij, ki presegajo prvi steber kapitalske ureditve, naj bi bilo omogočeno tudi podrobnejše razumevanje profila tveganosti banke. Cilj, ki ga z nadgradnjo razkritij skuša doseči baselska komisija, pa je, da bi preprečili pojav

nezaupanja v bančne bilance, zlasti v del povezan z aktivnostmi listinjenja. Skladno z omenjenim ciljem predpisuje zato predlog smernic dodatna razkritja za področje instrumentov listinjenja [16].

6.8 Prehodno obdobje

Odkar se je začela kriza, so banke že prevzele bistvene napore, da so dvignile svoje ravni kapitala. Baselski odbor za bančni nadzor je v letu 2010 izvedel obsežno kvantitativno analizo vpliva novih določil na kapitalsko ustreznost bank (QIS)7. V analizo je bilo vključenih 263 bank, med njimi 94 velikih mednarodno aktivnih bank. Analiza je bila narejena na podlagi podatkov po stanju na dan 31. 12. 2009 ob predpostavki, da bi nova določila začela veljati brez prehodnega obdobja. Rezultati analize so pokazali, da bi velike mednarodno aktivne banke potrebovale dodatnih 577 milijard evrov kapitala za doseganje količnika temeljnega kapitala v višini 7%, medtem ko bi manjše banke večinoma izpolnjevale predpisana določila [21].

Guvernerji in glavni nadzorniki so se strinjali glede prehodnih sporazumov za implementacijo novih standardov. Ti bodo pomagali zagotavljati, da bo bančni sektor lahko izpolnjeval višje kapitalske standarde preko razumnega zadržanja dobičkov in dvigovanja ravni kapitala, medtem ko bo še vedno podpiral kreditna posojila gospodarstvu.

Prehodni sporazumi, ki so kratko obrazloženi v spodnji preglednici, vključujejo:

- Mednarodna implementacija držav članic se bo začela 1. januarja 2013. Države članice morajo pred tem datumom prevesti pravila v mednarodne zakone in uredbe. S 1. januarjem 2013 bodo banke primorane, da uvedejo nove minimalne zahteve:
 - 3,5% osnovni temeljni kapital/RWAs¹⁹,
 - 4,5% kapital 1. reda /RWAs,
 - 8,0% skupni kapital/RWAs.

Zahteve za minimalni osnovni temeljni kapital in kapital 1. reda bodo uvedene postopoma med 1. januarjem 2013 in 1. januarjem 2015. Zahteva minimalnega osnovnega temeljnega kapitala se bo 1. januarja 2013 dvignila s trenutnih 2% na 3,5% in zahteva kapitala 1. reda s 4% na 4,5%. Na 1. januar 2014 bodo banke morale izpolnjevati 4% zahtevo minimalnega lastniškega kapitala in 5,5% temeljnega kapitala. Na 1. januar 2015 bodo banke morale sprejeti zahtevo 4,5% lastniškega kapitala in 6% temeljnega kapitala. Zahteva za celotni kapital ostane na obstoječi ravni 8% in zato ni potrebno, da je vključena v razvojno stopnjo. Razliko med zahtevanim skupnim kapitalom 8% in zahtevanim kapitalom 1. reda se lahko izpolni s kapitalom drugega reda in višjimi oblikami kapitala.

¹⁹ RWAs: (ang. Risk-Weighted Assets) tveganju prilagojena aktiva.

- Regulativne prilagoditve se bodo začele pri 20% zahtevanih odbitkov od lastniškega kapitala na 1. januar 2014, 40% na 1. januar 2015, 60% na 1. januar 2016, 80% na 1. januar 2017 in zaključile pri 100% zahtevi na 1. januar 2018. Ostanek, ki skozi prehodno obdobje ne bo odbit od lastniškega kapitala, bo še naprej predmet obstoječih mednarodnih postopkov.
- Varovalni kapitalski blažilnik bo postopoma uveden med 1. januarjem 2016 in koncem leta 2018, popolnoma učinkovit pa bo postal na 1. januar 2019. Njegova zahteva bo na 1. januar 2016 znašala 0,625% RWAs in se bo vsako naslednje leto povešala za dodatnih 0,625 odstotnih točk in tako končno stopnjo 2,5% RWAs dosegla na 1. januar 2019. Države, ki doživljajo prekomerno rast posojil, morajo razmisliti o pospešitvi zgradbe varovalnega in proticikličnega kapitalskega blažilnika. Nacionalne oblasti imajo pooblastilo, da uvedejo krajša prehodna obdobja, tam kjer je primerno.
- Banke, ki že izpolnjujejo minimalne zahteve med prehodnim obdobjem, vendar ostajajo pod ciljno 7% zahtevo lastniškega kapitala (minimum plus varovalni kapitalski blažilnik) morajo ohraniti preudarno politiko zadrževanja dobičkov, z namenom, da dosežejo varovalni kapitalski blažilnik kakor hitro bo to mogoče.
- Obstoječe kapitalske injekcije javnega sektorja bodo obveljale do 1. januarja 2018. Kapitalski instrumenti, ki se več ne bodo kvalificirali za kapital 1. reda, ali kapital 2. Reda, bodo postopoma ukinjeni v 10-letnem obdobju z začetkom leta 2013. Na dan 1. januar 2013 bo njihovo priznanje omejeno na 90 odstotkov, v vsakem naslednjem letu pa na dodatnih 10 odstotnih točk manj.
- Kapitalski instrumenti, ki več ne bodo ustrezali strožji definiciji osnovnega temeljnega kapitala, bodo izključeni iz kapitala prvega reda od 1. januarja 2013. Izjemoma bodo instrumenti, ki bodo izpolnjevali naslednje tri pogoje, odpravljeni skozi enako časovno obdobje, kakor je zapisano v prejšnjem odstavku: (1) izda jih ne-delniška družba; (2) obravnava se jih kot trajni kapital (ang. Equity) pod obstoječimi računovodskimi standardi in (3) dobijo neomejeno priznanje kot del kapitala 1. reda v skladu z veljavno narodno bančno zakonodajo.
- Pri prehodu na stopnjo finančnega vzvoda, se je odbor strinjal, da razdeli prehodno obdobje na naslednje mejnike:

Obdobje nadzornega spremljanja (ang. The supervisory monitoring period) se je začelo 1 januarja 2011. Proces nadzornega spremljanja se bo osredotočil na razvoj predlogov za dosledno sledenje osnovnim komponentam dogovorjene definicije in izhajajočega razmerja.

Vzporedno poskusno obdobje se bo začelo 1. januarja 2013 in bo potekalo vse do 1. januarja 2017. V tem obdobju, se bo sledilo stopnji finančnega vzvoda in njenim komponentam, vključno z vplivanjem na zahteve, ki bazirajo na tveganjih. Razkritja bank glede stopnje finančnega vzvoda in elementov le tega, se bodo začela 1. januarja 2015. Odbor bo pozorno spremljal razkritja kazalnikov.

Na podlagi rezultatov vzporednega obdobja se bodo v prvi polovici leta 2017 skladno z njimi izvajale pravnomočne prilagoditve, vse dokler ne bo ta ukrep na osnovi učinkovitega pregleda in pravičnega umerjanja 1. januarja 2018 vključen v prvi steber.

- Po začetku obdobja opazovanja v letu 2011 bo količnik likvidnostnega kritja (LCR) uveden 1. januarja 2015. Pregledan in popravljen količnik neto stabilnih virov financiranja (NSFR) bo prešel na minimalni standard 1. januarja 2018. Odbor bo vzpostavil stroge postopke poročanja za spremljanje kazalnikov v prehodnem obdobju in bo še naprej pregledoval vplive teh standardov za finančne trge, kreditne razširitve in gospodarsko rast ter po potrebi reševal nehotene posledice [20].
- Novembra 2011 sta Baselski odbor za bančni nadzor in Odbor za finančno stabilnost določila prvo skupino 29 bank, ki veljajo za sistemsko pomembne svetovne banke. Dodatne zahteve po absorbiranju izgub se bodo najprej uporabljale za banke, ki so bile novembra 2014 opredeljene kot sistemsko pomembne svetovne banke. Kapitalski dodatek se bo postopoma uvajal od januarja 2016 in bo v celoti uveljavljen do januarja 2019. Ta časovni okvir naj bi bankam zagotovil potreben čas za prilagoditev novim pravilom ter hkrati čim bolj zmanjšal kratkoročne motnje v strategijah, poslovnih modelih in kapitalskem načrtovanju bank [30].

Tabela 6: Prikaz postopne uvedbe novih zahtev

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Minimalni količnik CET1			3,5%	4,0%	4,5%	4,5%	4,5%	4,5%	4,5%
Minimalni količnik temeljnega kapitala			4,5%	5,5%	6,0%	6,0%	6,0%	6,0%	6,0%
Minimalni količnik kapitalske ustreznosti			8,0%	8,0%	8,0%	8,0%	8,0%	8,0%	8,0%
Varovalni kapitalski blažilnik (VKB)						0,625%	1,25%	1,875%	2,5%
Proticiklični kapitalski blažilnik (PKB)*						0,625%	1,25%	1,875%	2,5%
Minimalni količnik CET1 + VKB			3,5%	4,0%	4,5%	5,125%	5,75%	6,375%	7,0%
Minimalni količnik CET1 + VKB + PKB*			3,5%	4,0%	4,5%	5,75%	7,0%	8,25%	9,5%
Minimalni količnik kap. ustreznosti + VKB			8,0%	8,0%	8,0%	8,625%	9,25%	9,875%	10,5%
Minimalni količnik kap. ustreznosti + VKB + PKB*			8,0%	8,0%	8,0%	9,25%	10,5%	11,75%	13,0%
Upoštevanje odbitnih postavk CET1				20%	40%	60%	80%	100%	100%
Finančni instrumenti, ki ne izpolnjujejo kriterijev za uvrstitev v izračun osnovnega temeljnega kap. in kapitala 2. reda**			90%	80%	70%	60%	50%	40%	30%
Količnik finančnega vzvoda	izračun s strani nadzornikov		vzporedno obdobje izračuna, 1.1.2015 začetek obveznih razkritij					prenos na 1. steber	

* V primeru, da se bodo nacionalni nadzorniki odločili za njegovo uvedbo.
 ** Za naveden instrumente bo veljalo 10- letno prehodno obdobje. Iz izračuna regulatornega kapitala bdo v celoti izključeni leta 2023 oziroma od prvega možnega odpoklica naprej.

Količnik likvidnostnega kritja (LCR)	začetek opazovanja				minimalni standard				
Količnik neto stabilnih virov financiranja (NSFR)		začetek opazovanja						minimalni standard	

Vir: [15].

7 KAPITALSKI STANDARDI V EU IN V SLOVENIJI

Pravila kapitalskega sporazuma Basel II so v pravni red EU uvedena s pomočjo Direktive o kapitalskih zahtevah (angl. *Capital Requirements Directive*, v nadaljevanju CRD), ki jo krajše nazivamo s kraticami CRD oziroma CAD III. V okviru omenjene direktive je vsebina baselskega sporazuma prilagojena ciljem in posebnostim evropskega bančnega trga [39]. Evropska komisija na področju kapitalske ustreznosti sledi delu baselskega odbora, pri čemer je njen poglavitni cilj evropske direktive čim boljje uskladiti z baselskimi standardi ter s tem evropskim kreditnim institucijam zagotoviti enake konkurenčne pogoje kot jih imajo neevropske banke. Ključna razlika med Baslom II in CRD direktivo je, da Basel II predstavlja s strani nadzornikov in centralnih bank razvit mednarodni standard, medtem ko CRD direktiva predstavlja zakonski akt EU, ki je obvezujoč za vse države članice [40]. Direktiva sicer nima neposrednega pravnega učinka v državah članicah, zavezujoča je le glede cilja. Članicam samim je prepuščeno, kako in v kakšni obliki bodo vsebine direktiv uveljavile v svoj pravni red.

CRD direktiva je bila sprejeta 14. junija 2006. Države članice so morale do konca leta 2006 sprejeti in objaviti zakone in druge predpise, ki so vsebovali določila takrat nove evropske direktive. Novi državni predpisi so se v EU začeli uporabljati s 1. januarjem 2007, izjemo so predstavljala zgolj določila glede zahtevnejših pristopov merjenja tveganj, ki so v veljavo stopila 1. januarja 2008 [41].

V slovenskem bančnem sektorju je zaradi približevanja članstvu EU in uvedbe evra v obdobju med letoma 1998 in 2003 prišlo do velikih sprememb, ki so bile usmerjene predvsem k izboljšanju učinkovitosti in konkurenčnosti bančnega sistema, zmanjšanju stroškov kapitala in uskladitvi slovenske zakonodaje z zakonodajo EU. Z vstopom Slovenije v Evropsko unijo je namreč slovenski kapitalski trg postal del enotnega evropskega kapitalskega trga in Slovenija se je z vključitvijo morala uskladiti s pravnim redom EU. Novi Zakon o bančništvu (Ur.l. RS, št. 131/2006, Zban-1), ki je nadomestil Zakon o bančništvu iz leta 1999, je bil sprejet 23. novembra 2006, veljati pa je začel 1. januarja 2007, ko je Slovenija vstopila v Evropsko monetarno unijo. Zakon je v slovenski pravni red uvedel evropsko direktivo o kapitalskih zahtevah ali CRD, ki uvaja standarde varnega in skrbnega poslovanja bank oziroma tako imenovani Basel II [42].

Zadnje normativne prilagoditve na področju bančništva so posledica globalne gospodarske krize. V skladu z dogajanjem na regulativnem področju in kot odgovor na nov sveženj reform Basel III je Evropska komisija začela dve posvetovanji. Prvo se je začelo februarja 2010 in je zadevalo predlagane spremembe direktive o kapitalskih zahtevah na naslednjih področjih: likvidnostni standardi, opredelitev kapitala, stopnje zadolženosti, spremembe v obravnavi kreditnega tveganja nasprotne stranke, proticiklični ukrepi, vključno z oblikovanjem rezervacij za pričakovane kreditne izgube med ciklom, enotni pravilnik in

sistemske pomembne finančne institucije. Drugo posvetovanje, ki se je začelo oktobra 2010, je bilo povezano z uvedbo proticiklične rezerve [43].

ECB je v celoti podprla dogovor Basel III in dejavno sodelovala pri njegovem razvoju ter veliko prispevala k različnim ocenam učinka, katerih cilj je kvantitativno izmeriti možne učinke regulativnega paketa na finančne trge in realno gospodarstvo. Skladno z obvezami, ki so jih sprejeli voditelji G20 septembra 2010, so v tem trenutku nacionalna in mednarodna prizadevanja na tem področju usmerjena v pravočasno in dosledno izvajanje standardov Basel III. ECB še naprej sodeluje pri nadaljnjem delu, ki trenutno poteka na različnih delovnih področjih Baselskega odbora, vključno z revizijo in finalizacijo nekaterih elementov svežnja reform v prihodnjih letih [30].

Evropska komisija je 20. julija 2011 predložila predloga direktive in uredbe, ki bosta okvir Basel III prenesla v evropsko zakonodajo in tako naredila pomemben korak v smeri krepitve regulacije bančnega sistema in sektorja investicijskih družb ter ustvarjanja trdnjega in varnejšega finančnega sistema v Evropi [30].

Evropski svet je po dolgih razpravah in pogajanjih finančnih ministrov EU 15. maja 2012 le dosegel dogovor o splošnem pristopu v zvezi z dvema predlogoma, t.i. svežnjem CRD IV, ki spreminja pravila EU glede kapitalskih zahtev za banke in investicijske družbe. Pozval je predsedstvo, naj na podlagi splošnega pristopa Sveta začne pogajanja z Evropskim parlamentom. Predloga spreminjata in nadomeščata veljavno direktivo CRD ter jo ločujeta na dva nova zakonodajna instrumenta: uredbo o bonitetnih zahtevah, ki jih morajo spoštovati institucije, in direktivo, ki ureja dostop do depozitnih dejavnosti. Cilj predlogov je v zakonodajo EU čim prej prenesti mednarodni dogovor Basel III, ki ga je sklenil Baselski odbor za bančni nadzor [44].

LITERATURA IN VIRI

- [1] *About BIS*, [ogled 15.3.2012] dostopno na <http://www.bis.org/about/index.htm>.
- [2] H. Zabavnik, *Zgodovina Mednarodne banke za poravnave in njena vloga danes*, diplomsko delo, Ekonomska fakulteta, Univerza v Ljubljani, 2003.
- [3] B. Neven, *Baselski kapitalski standardi*, Zveza ekonomistov Slovenije, Ljubljana, 1997.
- [4] Secretariat of the Basel Committee on Banking Supervision, *The New Basel Capital Accord: an explanatory note*, 16.1.2001, Basel: Bank for International Settlements, 2001, [ogled 16.3.2012] dostopno na <http://www.bis.org/publ/bcbsca01.pdf>.
- [5] F. Remšak in T. Šuler, *Gibanje kapitalne ustreznosti bank v Sloveniji ter vpliv povezovanja bank na kapitalno ustreznost bank in bančnega sistema*, Banka Slovenije, Ljubljana, 2001.
- [6] Zakon o finančnem poslovanju podjetij (1999). Uradni list RS (št. 54/1999, 8.julij 1999).
- [7] A. Plos, *Cenitev bančnih produktov s poudarkom na ceni kapitala*, magistrsko delo, Ekonomska poslovna fakulteta, Univerza v Mariboru, 2006.
- [8] T. Rotovnik, *Proces nove evropske kapitalne ureditve in njene bistvene novosti*, Banka Slovenije, Ljubljana, 2004.
- [9] S. Sušnik, *Prihodnost baselskih kapitalnih standardov*, Bančni vestnik **50(4)** (2001) 40-46.
- [10] B. Neven, *Basel 2*, Basel 2 : [zbornik] / 8. strokovno posvetovanje o bančništvu, Portorož, 10. in 11. oktober 2002 ; uredil Neven Borak, Zveza ekonomistov Slovenije, Ljubljana, 2002.
- [11] A. Čargo in M. Štajner, *Minimalne zahteve za uvedbo IRB pristopa*, 10. strokovno posvetovanje o bančništvu, Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije, 2004, str. 89-105.
- [12] M. Majič, *Operativno tveganje: definicija, regulacija in merjenje*, Basel 2 [zbornik] / 8. strokovno posvetovanje o bančništvu, Portorož, 10. in 11. oktober 2002 ; uredil Neven Borak, Zveza ekonomistov Slovenije, Ljubljana, 2002.
- [13] M. Križaj, *Prenovljeni Baselski kapitalni standardi 3. del*, Kontrolerjev glasnik **10** (2003) 1-6.
- [14] Basel Committee on Banking Supervision, *Pillar 2 (Supervisory Review Process)*, 31.5.2001, Basel: Bank for International Settlements, 2001, [ogled 23.4.2012] dostopno na <http://www.bis.org/publ/bcbsca08.pdf>.
- [15] Basel Committee on Banking Supervision, *Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking system*. 16.12.2010, Basel: Bank for International Settlements, 2010, [ogled 23.7.2012] dostopno na <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>.
- [16] K. Šturm, *Predlog nadgradnje Basla II*, Bančni vestnik **58(5)** (2009) 17-21.
- [17] I. Ribnikar, *Listinjenje*, Bančni vestnik **45(1-2)** (1996) 48-51.

- [18] *International regulatory framework for banks (Basel III)*, [ogled 25.7.2012] dostopno na <http://www.bis.org/bcbs/basel3.htm>.
- [19] Evropska komisija, *Uredba evropskega parlamenta in sveta o bonitetnih zahtevah za kreditne institucije in investicijska podjetja*, Bruselj, 20.7.2011, [ogled 1.8.2012] dostopno na http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SPLIT_COM:2011:0452%2801%29:FIN:SL:PDF.
- [20] Basel Committee on Banking Supervision, *Group of Governors and Heads of Supervision announces higher global minimum capital standards*. 12.9.2010. Sporočilo za javnost. Basel Committee on Banking Supervision. Basel: Bank for International Settlements, 2010, [ogled 26.7.2012] dostopno na <http://www.bis.org/press/p100726/annex.pdf>.
- [21] M. Perme, *Kapital in kapitalska ustreznost v skladu z Baslom III*, Bančni vestnik **60(7-8)** (2011) 45-48.
- [22] S. Rubin, *Basel II in procikličnost*, Bančni vestnik **52(3)** (2003) 32-35.
- [23] Basel Committee on Banking Supervision, *Guidance for national authorities operating the countercyclical capital buffer*, 16.12.2010, Basel: Bank for International Settlements, 2010 [ogled 3.8.2012] dostopno na <http://www.bis.org/publ/bcbs187.pdf>.
- [24] T. Marković, *Proticiklični kapitalski blažilnik v luči Basla III*, Bančni vestnik **60(4)** (2011) 23-28.
- [25] PwC – PricewaterhouseCoopers, *Basel III -What is it? How will it concern you?*, [ogled 8.8.2012] dostopno na <http://www.pwc.lu/en/risk-management/docs/pwc-basel-3-what-is-it.pdf>.
- [26] J. Caruana, *Basel III: towards a safer financial system*, 15. 9. 2010, Basel: Bank for International Settlements, 2010, [ogled 4.8.2012] dostopno na <http://www.bis.org/speeches/sp100921.pdf>.
- [27] Basel Committee on Banking Supervision, *Strengthening the resilience of the banking sector*. 17.12.2009, Basel: Bank for International Settlements, 2009, [ogled 5.8.2012] dostopno na <http://www.bis.org/publ/bcbs164.pdf>.
- [28] M. Košak, *Posledice finančne krize in prihodnost bančne dejavnosti*, Bančni vestnik **60(6)** (2011) 9-15.
- [29] Basel Committee on Banking Supervision, *A framework for dealing with domestic systemically important banks*, 29.6.2012, Basel: Bank for International Settlements, 2012, [ogled 14.8.2012] dostopno na <http://www.bis.org/publ/bcbs224.pdf>.
- [30] Evropska centralna banka, *Letno poročilo 2011*, [ogled 5.8.2012] dostopno na <http://www.bsi.si/publikacije-in-raziskave.asp?Mapald=1180>.
- [31] G. Žvipelj, *Racionalnost managerskih odkupov z vidika vedenjske ekonomije*, [ogled 16.8.2012] dostopno na http://www.fm-kp.si/zalozba/ISSN/1854-4231/6_191-204.pdf.

- [32] Basel Committee on Banking Supervision, *Basel Committee on Banking Supervision reforms - Basel III*, Basel: Bank for International Settlements, 2012, [ogled 16.8.2012] dostopno na <http://www.bis.org/bcbs/basel3/b3summarytable.pdf>.
- [33] Sklep o izračunu kapitalske zahteve za kreditno tveganje po pristopu na podlagi notranjih bonitetnih sistemov za banke in hranilnice, Ur.l. RS, št. 135/2006.
- [34] Crouhy & Jarrow & Turnbull, *The Subprime Credit Crisis of 07*, 4.7.2008, [ogled 17.8.2012] dostopno na http://www.fdic.gov/bank/analytical/cfr/bank_research_conference/annual_8th/Turnbull_Jarrow.pdf.
- [35] D. Avramov, G. Jostova & A. Philipov, *Understanding Changes in Corporate Credit Spreads*. Financial Analysts Journal, **63** (2) (2008) 90-105.
- [36] J. Kos in I. Kosić, *Nova likvidnostna regulativa po Baslu III*, Bančni vestnik **59**(12) (2010) 46-49.
- [37] Basel Committee on Banking Supervision, *Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring*, 16.12.2010, Basel: Bank for International Settlements, 2010, [ogled 13.8.2012] dostopno na <http://www.bis.org/publ/bcbs188.pdf>.
- [38] Wikipedia, The Free Encyclopedia, *Wholesale funding*, [ogled 18.8.2012] dostopno na http://en.wikipedia.org/wiki/Wholesale_funding.
- [39] The Financial Services Authority (FSA), *Capital Requirements Directive/Basel 2.*, [ogled 1.9.2012] dostopno na <http://www.fsa.gov.uk/Pages/About/What/International/basel/index.shtml>.
- [40] S. Rubin, *EU odgovor na Basel II*, Bančni vestnik, **52**(4) (2003) 27-32.
- [41] Evropska Komisija, *Regulatory capital*, [ogled 3.9.2012] dostopno na http://ec.europa.eu/internal_market/bank/regcapital/index_en.htm
- [42] Slovenska tiskovna agencija, *V veljavi nova zakona o bančništvu in cestnem prometu*, Finance.si, 29.12.2006, [ogled 3.9.2012] dostopno na <http://www.finance.si/171603/V-veljavi-nova-zakona-o-ban%28ni%29tvu-in-cestnemprometu>
- [43] Evropska centralna banka, *Letno poročilo 2010*, [ogled 3.9.2012] dostopno na <http://www.ecb.int/pub/pdf/annrep/ar2010sl.pdf>.
- [44] Evropski Svet, *Sporočilo za javnost, 3167. seja Sveta Ekonomske in finančne zadeve*, Bruselj, 15.5.2012, [ogled 3.9.2012] dostopno na <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=PRES/12/186&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en>